

militaire spectator

WAARIN OPGENOMEN
DE OFFICIELE
MEDEDELINGEN VAN
DE KONINKLIJKE
LANDMACHT EN DE
KONINKLIJKE
LUCHTMACHT

Ferret pantserwa-
gen bewijst goede
diensten in Ulster

(zie blz. 361)

militaire spectator

MAANDBLAD

waarin opgenomen de officiële mededelingen van de Koninklijke landmacht en de Koninklijke luchtmacht

UITGAVE:

Koninklijke Vereniging ter beoefening van de Krijgswetenschap

HOOFDREDACTEUR:

W. Walthuis
brigade-generaal der infanterie b.d.

ADJ.-HOOFDREDACTEUR:

H. A. Baaij
kolonel van de Koninklijke luchtmacht

REDACTEUREN:

P. Huysman
majoor der infanterie

ir. H. Lankhorst
kolonel van de technische staf

W. C. Louwerse
luitenant-kolonel van de Koninklijke luchtmacht

drs. J. W. M. Schulten
majoor van de verbindingdienst

CORRESPONDENTIE:

Grote Marktstraat 40, 2511 BJ
Den Haag. Tel. (070) 72 13 68

ABONNEMENTEN:

f 25,—, buitenland f 30,— per
jaar, losse nummers f 2,50

ADVERTENTIES:

Postbus 139, 2170 AC Sassen-
heim. Tel. (02522) 1 06 46
Contractprijzen op aanvraag

NADRUK VERBODEN

330 Officiële mededelingen van de Koninklijke landmacht en de Koninklijke luchtmacht

331 Waarom gaat het eigenlijk? . . .

333 Produktiviteit bij het legerkorps

339 De Vietnamese oorlogen. Een verhandeling over de verhouding tussen politiek en strategie, door C. H. Gelok, luitenant-kolonel der infanterie, docent SKG, KMA

350 De Zweedse neutraliteit tijdens de Tweede Wereldoorlog, door H. Toorenvliet, publicist

361 Information, intelligence and psychological operations in Ulster, by Norman L. Dodd, colonel UK Army, retired

367 Oorzaken en consequenties van geweld in de samenleving. Zesde militair-geneeskundige dag, 7 sept. 1978

368 Nogmaals: muziek in Breda

369 The Saboteur, by Norman L. Dodd, colonel UK Army, retired

371 Meningen van anderen: De verhouding geestelijke vorming - bedrijfsvorming

371 Antwoord op meningen van anderen: The emergence of the new situation: the Japanese army on Java after the surrender

373 Uit de vakpers: Pantsersymposium 1977. De reorganisatie van de divisie

374 Nieuwe uitgaven

OFFICIELE MEDEDELINGEN

KONINKLIJKE LANDMACHT - KONINKLIJKE LUCHTMACHT

Uit de landmacht- en luchtmachtorders

LaO 78008 (81/43) / LuO 78507 (81/37). Buitenlandse militaire chauffeurs op Nederlandse militaire motorrijtuigen.

LaO 76017 (23.1/75) / LuO 76511 (23.1/82). Instelling stuurgroep militair straf- en tuchtrecht (herdruk, april 1978).

LaO 78009 (81/15ag). Voorschrift reizen en oefeningen buitenland (R.O.B) (herdruk, maart 1978).

LaO 78010 (56/60). Verstrekking van informatie omtrent militair personeel van de KL.

LaO 78011 (23.1/83) / LuO 78509 (23.1/86). Besluit taak centrale afdeling financieel-economische zaken.

LaO 78012 (91.9/43) / LuO 78510 (91.9/35). Naamgeving gebouwen.

LuO 61504 (51.12/31). Besluit verbintenissen luchtvaardenden Luchtmacht en Premiereregeling en andere voorzieningen voor luchtvaardenden luchtmacht, alsmede de bij die besluiten behorende uitvoeringsbepalingen (herdruk, maart 1978).

LaO 76014 (82.2/13) / LuO 76509 (82.2/13). Regeling vervoer voor rijksrekening bij bewegingsvrijheid buitengewoon verlof, e.d. (herdruk, juni 1978).

LaO 78013 (55.1/9ae) / LuO 78512 (55.1/9ab). Wijziging boekwerk Regelingen inkomsten militairen Koninklijke landmacht en Koninklijke luchtmacht (33e wijziging).

LaO 78104 (23.1/86) / LuO 78513 (23.1/89). Instelling commissie van advies en bijstand kantineverzorging.

LaO 78015 (51.12/15k). Wijziging Voorschrift dienstverbintenissen beroepspersoneel.

LuO 74519 (78/148). Voorschrift opleiding tot officier voor speciale diensten van de Koninklijke luchtmacht. (herdruk, mei 1978).

Lacirc 005/78 (81.4) (VS 2-1100). Bermrijden.

Lacirc 006/78 (81.4) (VS 2-1100). Gidsen bij achteruitrijden.

Lacirc 007/78 (81.4) (VS 2-1100). Keren met militaire voertuigen.

Lacirc 008/78 (91.1) (VS 2-1100). Aanvullingen van opschriften op vaandels en standaard van regimenten van de KL.

Lamed 014-78 (55.3/184b). Aanvullende regeling deelneming aan de internationale vierdaagse afstandmar- sen 1978.

Lamed 015-78 (21/48). Inzending ideeën.

Mededelingen van het Commando Verbindingen Koninklijke landmacht

VS 11-14 (Adresaanduidingen en co-dewoorden, 2e druk, 2e wijziging). Met ingang van 1 mei 1978 is het systeem van woordroepnamen voor radiotelefonienetten en -stations vervallen en vervangen door een systeem van trigrammen en standaardroepnamen. De beproevingspublikatie TE-14, handelend over het nieuwe roepnamensysteem is per 1 mei 1978 vervallen en dient te worden vernietigd.

VS 11-15 (Tactische roepnaamblokken, 1e druk, 2e wijziging). Met de invoering van het nieuwe roepnamensysteem was wijziging van dit hoofdstuk noodzakelijk. Aangezien sommige andere nationaliteiten het woordroepnamensysteem handhaven, blijft het „Voice Call Sign Word Square” van kracht.

VS 11-2/1 (Berichtenverwerkingsprocedure, deel 1, Kleine berichtenkantoren). De in dit voorschrift, als bladzijden 5-4 (berichtenregister uitgaand verkeer), 5-6 (berichtenregistratie) en 6-4 (register inkomend verkeer) opgenomen nieuwe legerformulieren zijn te bestellen onder resp. lf 15730, lf 15732 en lf 15731.

IK 11-7 (Memorandum voor radiotelefonie, 6e druk). Vooruitlopend op de uitgave van een nieuwe druk dient in alle voorbeelden (totaal elf maal) de uitdrukking „alle stations” te worden geschrapt en vervangen door „KBB”, de netroepnaam.

De aandacht wordt erop gevestigd, dat officieren, die maandelijks van Rijkswege de „Militaire Spectator” ontvangen, bij wijziging van hun adres, dit schriftelijk kenbaar dienen te maken bij het Ministerie van Defensie, DPKL - CPI, Postbus 3008, 3800 DA Amersfoort.

Einde van de Officiële mededelingen van de Koninklijke landmacht en Koninklijke luchtmacht

Waarom gaat het eigenlijk?...

* * Wanneer in het kader van de besluitvorming moet worden beraadslaagd over het toekennen van bepaalde prioriteiten is het verstandig daarbij dan de vraag op te werpen naar het doel waarop de onderscheidene activiteiten zullen moeten worden gericht alsmede naar de eventuele neveninspanningen welke in dat zelfde verband tevens behoren te worden verricht. Het is dezelfde vraag die destijds in de formulering „De quoi s'agit-il?” placht te worden gesteld door maarschalk Foch, die in de slotfase van de Eerste Wereldoorlog het opperbevel voerde over alle legers van de Entente in Europa. In de oorspronkelijke vorm dan wel in de hierboven geplaatste bewoordingen wordt die vraag sinds jaar en dag gebezigd ter illustratie van verhandelingen over de *Grondbeginselen van de oorlogvoering*, in het bijzonder waar het beginsel van de *Doelstelling* moet worden uiteengezet. Dergelijke theoretische beschouwingen worden dan als regel gelardeerd met aan de praktijk ontleende voorbeelden van situaties waarin de veldheer een hoge prijs moest betalen voor zijn nalatigheid die kernvraag centraal te stellen en zijn beleid te richten op de daaruit voortvloeiende consequenties. Immers, het lijdt geen twijfel of zonder een juiste prioriteitsbepaling moet ook het principe van *Economie des forces* — dat vordert dat de maximale middelen worden toegewezen ten behoeve van de hoofdinspanning, onder gelijktijdige verhoudingsgewijze minimalisering van de middelen voor taken welke een lagere prioriteit genieten — wel ernstig in de verdrukking geraken. Van een verantwoorde besluitvorming zal dan ook nauwelijks sprake kunnen zijn wanneer werd verzuimd in dat proces een ondubbelzinnig antwoord op de kernvraag te bezigen als uitgangspunt én als leidmotief. Desondanks komt het, helaas, maar al te vaak voor dat het verschil tussen hoofdtaak en neventaken kennelijk wordt verwaarloosd, of zelfs dat aan de neventaken ten onrechte een hogere prioriteit wordt gegeven dan aan datgene waarom het toch wérkelijk gaat, dan wel dat de onvergeeflijke fout wordt begaan doel

en middel met elkaar te verwisselen. Dan lijkt een ándere vraag gewettigd: Is dan de leerspiegel van de historie nog niet duidelijk genoeg om ons te doen inzien dat beproefde beginselen niet straffeloos kunnen worden genegeerd?

Het middel houden voor het doel, de neventaak aanzien voor het essentiële, de prioriteit bepalen op grond van persoonlijke voorkeuren, het zijn ontegenzeggelijk miskleunen van een orde waarvoor een competent bestel zich diep zou moeten schamen. En toch, zoals reeds opgemerkt, komen zulke flaters voor, ze worden getolereerd en in voorkomend geval zelfs geïncorporeerd in het beleid. Geen wonder, dat dan de lagere commandanten in een lastig parket belanden wanneer zij uitvoerders moeten zijn van een beleid dat in flagrante strijd is met hun wérkelijke taken: wat moet dan prevaleren, de visie van de hogere chef die — blijkens het uitblijven van enig redres — kennelijk wordt goedgekeurd door het hogere echelon, óf de interpretatie die hij zelf meent te moeten geven aan de opdracht welke hij met zijn onderdeel zal moeten uitvoeren? Dat een dergelijk dilemma zeker niet denkbeeldig is, blijkt in meer dan één geval bij het vergelijken van de taakomschrijvingen, zoals die in de relevante voorschriften zijn vastgelegd, met tal van aanwijzingen, richtlijnen en bevelen van enig hoger niveau. Het volgende voorbeeld, zeker geen op zich zelf staande uitzondering, moge zulks illustreren.

VS 9-110 vermeldt als *hoofdtaken* voor de Herstelcompagnie:

- Het verrichten van 3e-echelons herstelwerkzaamheden en 2e-echelons onderhouds- en loopwerkzaamheden aan alle klasse II/IV goederen (met uitzondering van het als zodanig door Commandant Eerste Legerkorps vastgelegd specifiek materieel).
- Het bevoorraden met klasse II/IV goederen.
- Het zorg dragen voor afvoer van niet ter plaatse te herstellen klasse II/IV goederen.
- Het verlenen van advies en assistentie op tech-

nisch, bedrijfsvoerings- en klasse II/IV bevoorradingsgebied aan de te verzorgen eenheden.

e. Het verzamelen en verstrekken aan de naast hogere commandant van bedrijfsinformatie, benodigd voor het vaststellen van een doelmatig logistiek beleid.

f. Vijandelijk materieel identificeren en (doen) afvoeren.

In vreedstijd dienen daaraan te worden toegevoegd de *neventaken* opleiding voor de logistieke taak, en onderhoud van de militaire vaardigheid.

Mitsdien lijkt voor de commandant van een dergelijke compagnie onomstotelijk vast te staan hoe de prioriteiten liggen, namelijk vóór alles het leveren van een *maximale produktie* ten behoeve van de te verzorgen eenheden en in de tweede plaats een zodanig *voorbereiden en begeleiden* van het personeel dat die produktie continu verzekerd blijft. Kortom, op grond van de taakstelling weet de cc nauwkeurig wat hem te doen staat. Maar wacht even! Er bestaat ook nog een opdracht van het hogere echelon: het *Oefenplan 1978*, in dit geval afkomstig van C-Legerkorps Logistiek Commando die in zijn aanbiedingsbrief níét rept over produktiviteit doch intengedeel de prioriteit op iets geheel ánders legt:

Ik beseft dat ook in 1978 tal van voorziene en onvoorziene factoren een belemmerende invloed zullen uitoefenen op de uitvoering van het opleidingsprogramma. Ik verzoek dan ook al degenen die (mede) belast zijn met de uitvoering van het jaarprogramma tijdig te anticiperen op dergelijke invloeden en er zorg voor te dragen dat het voorgeschreven opleidingsprogramma toch zo volledig mogelijk gerealiseerd kan worden. „UITSTEL MAG NIET LEIDEN TOT AFSTEL”.

Ook voor 1978 handhaaf ik mijn standpunt dat OPLEIDING en INZETBAARHEID de hoogste prioriteit hebben ...”

En daar staat dan de verantwoordelijke lagere commandant. De prioriteit is onmiskenbaar verlegd, hij moet anticiperen op belemmerende in-

vloeden die het opleidingsprogramma kunnen verstoren, en realiseert zich met verbijstering dat . . . zijn streven naar produktiviteit zo'n verwerpelijke belemmerende invloed is die hij behoort uit te schakelen! Bovendien kan het niet anders of een zo strak omlijnd opleidingsprogramma op jaarbasis moet wel de eigenlijke hoofdtaak degraderen tot sluitpost van de begrote verdeling van de beschikbare tijd, terwijl de prioriteit voor de opleiding het de commandant onmogelijk maakt in de loop van het jaar andere zaken voorrang te geven en ten gunste van de produktiviteit bij te sturen. En ten slotte dreigt de motivatie van het personeel te zullen lijden onder de discontinuïteit in de logistieke taakuitoefening wanneer die taak voortdurend wordt achtergesteld bij de door heel het jaar gespreide preferente opleidingsaangelegenheden.

Met andere woorden, de commandant die de *produktiviteit* vooropstelt ten gerieve van zijn „klanten” die menen daarop aanspraak te mogen maken omdat zulke rechtstreeks uit de taakomschrijving voortvloeit, schijnt daarmee een onjuist antwoord te hebben gegeven op de vraag „waarom gaat het eigenlijk?” wanneer het hogere niveau eenmaal mocht hebben beslist dat het om iets geheel ánders gaat. Dat onderstreept nog eens, hopelijk ten overvloede, de noodzaak dat er een ondubbelzinnig antwoord wordt gegeven op die kardinale vraag en dat vervolgens dat antwoord ook consequent wordt gehanteerd bij het bepalen en ten uitvoer leggen van het beleid. Een dergelijke aanpak mag zeker niet beperkt blijven tot gevallen als in dit voorbeeld aangehaald (waarop overigens in zekere zin ook wordt ingegaan in het artikel *Produktiviteit bij het legerkorps* dat hierna in dit nummer is opgenomen), maar zal ook op tal van andere terreinen kunnen leiden tot aanmerkelijke verbeteringen. Immers, er zijn vele vormen van „produktiviteit” die in de knel zijn geraakt en dringend moeten worden opgevoerd!

Productiviteit bij het legerkorps

Vrijdagmiddag (of maandagochtend) in de werkplaats... De urenverantwoording van de afgelopen week moet worden opgemaakt en ingeleverd. Werkopdrachtnummers en „andere” verrichtingen wisselen in bepaalde regelmaat op de opgaveformulieren.

Urenbriefjes of manurenlijsten — het maakt niet veel uit waarop de werkzaamheden zijn vermeld — geven in alle gevallen een beeld van de bestede tijd in de achterliggende week. Militaire bedrijven hebben ook de — goede — gewoonte zich af te vragen: „waar blijft de tijd?”. Immers, een modern serviceverlenend bedrijf wil graag zo efficiënt mogelijk werken. Dat men van bovenaf het personeel oplegt, de urenverantwoording naar behoren in te vullen, wordt ook zelden als een groot bezwaar gezien.

Wat degene, die zijn werktijd recapituleert, dan wél opvalt, is de betrekkelijk geringe productiviteit van zo'n werkweek. Gemiddeld zal hij uitkomen

In het maartnummer van „Militair en Techniek”, maandblad van de Vereniging van Militair Technisch en specialistisch Beroepspersoneel (VMTB) werd nevenstaand artikel gebracht onder de aandacht van de, uiteraard slechts beperkte, lezerskring, Omdat het een problematiek bespreekt die voor een ruimer publiek van belang is, verheugt het de redactie dat bovengenoemde vereniging toestemming heeft willen geven tot het overnemen van het artikel in de Militaire Spectator. Omdat de oorspronkelijke publikatie anoniem was — overigens om geen andere reden dan dat in de tekst enkele wijzigingen waren aangebracht die het raadzaam maakten het geheel niet meer toe te schrijven aan de eerste auteur — moet ook hier de naam van de schrijver onvermeld blijven. Van redactiewege werden in het overgenomen artikel voorts enkele veranderingen van ondergeschikt belang aangebracht om het aan te passen aan de in dit blad gebruikelijke normen.

op 25 à 30% produktieve uren gedurende een werkweek van 37½ uur.

De tweeslachtige positie van de technicus en de specialist is debet aan deze toestand. Het probleem is zo oud als er militaire werkplaatsen bestaan. Wij kunnen zelfs zeggen, dat de moeilijkheden op het gebied van werktijdverdeling alleen maar groter zijn geworden.

Veroudering van materieel

Voor het merendeel van onze brigade- en legerkorpsherstelcompagnieën geldt, dat zij technische dienstmaterieel onderhouden en repareren. De taak van de tewerkgestelde militairen wordt bepaald niet lichter gemaakt door steeds ouder wordende voertuigen, geschut, tanks en allerlei ander materieel.

De andere — specifiek technische — landmacht-onderdelen zoals de Verbindingsdienst en de Genie kampen, misschien in iets mindere mate, met dezelfde problemen. De verspreide onderhoudsgroepen overal in den lande, direct bij de klant werkzaam, kunnen ook wel meepraten over de scheefgetrokken verhouding produktieve tijd versus andere werkzaamheden. Vernieuwing van bepaalde materieelsoorten biedt slechts tijdelijk verlichting; intensief gebruik, een zelfde onderhoudschema en — logischerwijs — alweer veroudering veroorzaken een voortdurende aandacht en zorg.

Operationele eisen

Voor alle brigade- en legerkorpshersteleenheden gelden in gelijke mate operationele, fysieke en specifiek militaire eisen. Deze eisen zijn er de laatste jaren bepaald niet lichter op geworden. De moderne wijze van het inrichten van een krijgsmacht trekt een zware wissel op het individu; iedere man wordt geacht zelfstandig te kunnen handelen, opdat hij overleve. Een groot deel van de beschikbare tijd gaat op aan de — noodzakelijke — oefening, opleiding en vorming.

Ziehier de tweeslachtigheid van het bestaan als technisch of specialistisch militair. Enerzijds de dwingende eis, aan een bepaalde jaarproductie te voldoen, anderzijds de dwingende militaire eisen, waaraan ook moet worden gewerkt.

De balans dreigt door te slaan in het nadeel van de technische kant van de zaak. Volgens velen van ons is die balans reeds definitief uit evenwicht.

Het systeem waarvoor — lang geleden — is gekozen, waarborgt bij zo gering mogelijke kosten een zo goed mogelijk functionerend systeem. De technicus tevens militaire taken laten verrichten is immers de goedkoopste oplossing. Het is niet zo zeker, dat dit (zeker gezien uit het standpunt van de militaire technicus) de beste oplossing is. Het systeem levert nogal wat onvrede op. Het is te verklaren en te begrijpen dat het de geschoolde vakman, ook al is hij in de eerste plaats militair, aan het hart gaat uit de krijgsmacht zelf en „van buiten” voortdurend te horen klagen over verouderd en slecht materieel. Een situatie, waaraan hij zelfs niets kan verbeteren. Behalve zijn technische taak wachten hem vele militaire zaken.

Andere krijgsmachtdelen

De toestand bij de Koninklijke luchtmacht ligt wat genuanceerder. Grote concentraties van verzorgend en onderhoudspersoneel kent men daar niet zozeer. Vrij kleine units van hooggeschoolde specialisten plegen hun onderhoud en reparaties op verspreid liggende bases en kampementen. Ook daar echter spreekt de vereiste militaire vaardigheid van het personeel een woordje mee in het totale aantal beschikbare manuren.

De in de volgende berekening geschetste situatie heeft betrekking op een gemiddelde brigadeherstelcompagnie. Sterkte: 150 man aan Technisch Specialisten en dienstplichtigen. Alle beschreven diensten en werkzaamheden komen in zo'n onderdeel voor; er is geen sprake van een uiterst ongunstig voorbeeld. Elke hersteleenheid in elke kazerne wordt geconfronteerd met een dergelijk programma.

Wachtdienst:

26 weken per jaar (uitgaande van 2 eenheden op de legerplaats, 6 wachthebbenden per dag, ma-do 4 dagen)

Verbeteringen

Als belangenvereniging van technisch en specialistisch militair beroepspersoneel voelen wij het als een plicht deze cijfers te publiceren. Zeer langdurig en nauwkeurig onderzoekwerk verricht door een van onze leden is hieraan voorafgegaan. Zonder overdrijving kunnen wij stellen, dat ernstige verontrusting over de materieelsituatie en wat de technische en specialistische militair daaraan kan doen. ten grondslag ligt aan deze beschouwing.

De oplossing voor het geschetste probleem ligt voor de hand:

— maak de technische en specialistische militair meer vrij voor de hem opgedragen (neven)taak, zodat zijn vakmanschap méér ten goede komt aan de materieelsituatie;

— trek méér technisch en specialistisch personeel aan, waardoor (te) grote verzorgingstotalen over grotere aantallen onderhoudspersoneel beter kunnen worden verdeeld.

Noodkreet

Met dit overzicht willen wij tot uitdrukking brengen, dat het hoog tijd wordt dat er iets wordt gedaan. Dat er niet alleen maar (en dit is een cliché, dat men overal hoort) „van hoog tot laag gesignaleerd” blijft worden.

Als men niet komt tot bezinning op wat er nu eigenlijk gaande is, heeft het ook geen zin, voortdurend te spreken over „motivatie”, „positief opstellen” en „loyaliteit”. Er is dan namelijk geen sprake meer van deze begrippen.

Wij, als VMTB, zijn er wel trots op (en dat is het enige lichtpunt in deze sombere materie) dat onze mensen zoveel eergevoel hebben, dat zij niet „willen afgaan” en dat zij door hun verantwoordelijkheidsgevoel en improvisatievermogen de zaak hoe dan ook trachten draaiende te houden.

Hieronder volgt dan een opsomming van factoren, die een Brigade- of Legerkorpsherstelcompagnie beïnvloeden bij het streven naar zo groot mogelijke produktiviteit.

$$26 \times 4 \times 6 =$$

$$624 \text{ mandagen} \triangleright$$

▷ <i>Compensatie</i>		
voor weekendwacht (weken × dagen × personen)	vr-za, 08.30 uur	
	$26 \times \frac{1}{2} \times 6 =$	78 mandagen
	za 08.30 uur t/m ma	
	$26 \times 4 \times 6 =$	624 mandagen
		<hr/> totaal 1326 mandagen
<i>Keukencorvee:</i>		
26 weken à 2 personen op 5 werkdagen	$26 \times 2 \times 5 =$	260 mandagen
<i>Chauffeur van Dienst:</i>	$26 \times 5 =$	130 mandagen
<i>Compensatieweekend</i>	$26 \times 2 =$	52 mandagen
<i>Portiersdienst:</i>		
1 persoon per dag gedurende 52 weken van 5 dagen	$52 \times 5 =$	260 mandagen
<i>Kpl v. d. Dag:</i>		
1 persoon per dag gedurende 52 weken van 5 dagen	$52 \times 5 =$	260 mandagen
<i>Ciescorvee:</i>		
2 personen per dag gedurende 52 weken van 5 dagen	$52 \times 2 \times 5 =$	520 mandagen
<i>Tweewekelijks onderhoud:</i>		
150 personen (cie-sterkte) gedurende 26 weken per jaar/gehele dag	$26 \times 150 =$	3900 mandagen
<i>Opleiding vlgs aanwijzing C-ILK</i>		
(VAVO) tweewekelijks, een dag (minder dan minimaal vereist)	$26 \times 150 =$	3900 mandagen
<i>Introductie</i>		
nieuw binnenstromend personeel (elk kwartaal ca. 20 personen gedurende 10 dagen):	$20 \times 10 \times 4 =$	800 mandagen
<i>Studie Technisch Specialisten:</i>		
ca. 30 personen, ½ dag per week	$30 \times 52 \times \frac{1}{2} =$	780 mandagen
<i>Sport:</i>		
iedere week 1½ uur 150 personen (1½ uur = 1/5 werkdag)	$150 \times \frac{1}{5} \times 52 =$	1560 mandagen
<i>Vakantieverlof:</i>		
TS'n ca. 20 dagen per jaar		
Dpl'n ca. 18 dagen per jaar		
ca. 75 dpl'n		
ca. 75 TS'n	$150 \times 19 =$	2800 mandagen
<i>Sollicitatieverlof:</i>		
Dpl 4 dagen per jaar	$75 \times 4 =$	300 mandagen
TS 4 dagen in 4 jaar (1 dag per jaar)	$75 \times 1 =$	75 mandagen
<i>Bloeddonor Rode Kruis:</i>		
75 donors, zg. bloedschudders niet gerekend	$75 \times 1 =$	75 mandagen
<i>Afzwaaien dienstplichtig personeel:</i>		
75 afzwaaiers per jaar op 2 dagen niet inzetbaar i.v.m. inlevering van goederen	$75 \times 2 =$	150 mandagen ▷

▷ <i>Expiratie TS personeel:</i> 20 personen per jaar, 2 dagen i.v.m. inlevering en 1 dag i.v.m. voorlichting	$20 \times 3 =$	60 mandagen
<i>Compensatieverlof voor oefeningen:</i> 2-weekse oef. waarin 4 dagen worden vergoed (150 personen)	$4 \times 150 =$	600 mandagen
<i>Materieel Inspectie Onderhoud:</i> 2 dagen voorbereiding en 2 dagen inspectie (voorbereiding i.v.m. verwachtingspatroon)	$4 \times 150 =$	600 mandagen
<i>Commandanten Inspectie (C.I.):</i> 1 dag inspectie en 1 dag voorbereiding 150 man 1 × per jaar	$2 \times 150 =$	300 mandagen
<i>O.C.T.D. (nascholing):</i> voor TS-personeel 60 dagen in 4 jaar = 15 per jaar, ca. 30 personen	$15 \times 30 =$	450 mandagen
<i>Leerhoek voor TS personeel</i> 60 dagen in 4 jaar, ca. 30 personen per jaar	$15 \times 30 =$	450 mandagen
<i>Vorbereiding eigen materieel</i> i.v.m. oefening (beladen van voertuigen, enz.) 2 dagen per jaar 150 man, plus 1 dag per jaar om na oef. werkplaats in te ruimen	$3 \times 150 =$	450 mandagen
<i>Sportdag</i> 1 × per jaar 150 man	$1 \times 150 =$	150 mandagen
<i>Oefening Logboek:</i> (volgens VAOV-C1LK) 150 man gedurende 2 dagen per jaar	$2 \times 150 =$	300 mandagen
<i>Oefening door Bataljonscommandant uitgeschreven:</i> 1 × per jaar voor 150 man	$1 \times 150 =$	150 mandagen
<i>Onderhoud wapens na schietoef:</i> 4 schietdagen per jaar geeft 4×2 uur = 8 uur onderhoud, gelijk aan 1 werkdag	$1 \times 150 =$	150 mandagen
<i>Röntgenologisch borstonderzoek</i> 1 × per jaar 150 man	$1 \times 150 =$	150 mandagen
<i>Tentoonstellingsdag</i> traditie eigen divisie E.M. en bezichtiging Warschau-Pactwapens, 1 × per jaar 150 man	$1 \times 150 =$	150 mandagen
<i>Cies overlegorgaan</i> 6 man 1 dag per jaar		6 mandagen
<i>Bataljons overlegorgaan</i> 2 man 1 dag per jaar		2 mandagen
<i>Kazerne overlegorgaan</i> 2 man 1 dag per jaar		2 mandagen
<i>Wasregeling</i> 6 man (elk peloton 1) 1 uur per week = ca. 1/7 dag	$1/7 \times 6 \times 52 =$	ca. 45 mandagen ▷

▷ *Sport buiten eigen eenheid*

20 man 1 dag per jaar

20×1

20 mandagen

Messbestuursvergadering Korporaalsmess

75 man $\frac{1}{4}$ dag per jaar

$\frac{1}{4} \times 75$

ca. 19 mandagen

Totaal aantal dagen dat niet wordt gesleuteld

21.202 mandagen

Totaal aantal uren ter beschikking voor een compagnie, waarvan de sterkte 150 man personeel bedraagt (TS + Dpl.) over 1 jaar: $150 \times 52 \times 5 =$

39.000 mandagen

Voor productie blijft over: $39.000 - 21.202 =$

17.798 mandagen (2,28 dagen per week).

Uitgaande van een dagindeling:

08.00 begin appèl;

08.10 begin werkzaamheden in werkplaats;

12.00 einde ochtenddienst;

12.45 begin middagdienst;

16.30 einde middagdienst;

is het totale aantal uren in de werkplaats 7 uur 35 min. (De kantinepauze — 20 minuten per dag per persoon — is hiervan niet afgetrokken.)

Dit houdt in dat er per monteur $2,28 \times 7,35 = 16,75$ uur per week kan worden gewerkt.

Volgens bedrijfseconomische gegevens kan men stellen, dat aan zg. organiserend werk plus persoonlijke verzorging 25% hiervan verloren gaat. Blijft over afgerond 13 uren.

Stelt men het ziekteverzuim op 15%, dan komt het eindresultaat op 11 uur afgerond.

Daarbij gaan wij ervan uit dat deze uren als pakket ter beschikking staan. Dit is een irrealistisch gegeven daar de vermelde diensten zijn vervlochten in het geheel van 5 werkdagen, derhalve produktiviteitsverlagend werken. Een en ander geeft een groot verloop tijdens wisseling van diensten.

In deze beschouwing is geen rekening gehouden met de volgende factoren.

- ARF wacht en eventuele compensatie.
- Brandpiket en eventuele compensatie.
- PSU-ruiling.
- Extern transport voor de compagnie.
- Ziekenrapport, mutaties, bezoek hospitaal.
- Dienstreizen voor voorgeschreven inspecties.
- Bezoek WZZ (08.30-16.30).
- Begeleiding TS'n in de werkplaats.
- Outillage, bv. slechte takelinstallatie.
- Angst om een slecht resultaat te behalen na gehouden inspecties, hetwelk diverse commandanten doet besluiten deze nog meer voor te bereiden.

(Slecht resultaat kan carrière sterk beïnvloeden.)

— Stagnaties in reservedelenvoorziening.

— Minimale militaire technische vooropleiding (TS is in opleiding, parate tijd is voor dienstplichtigen leertijd).

Het lijkt ons niet overtrokken te stellen dat:

de hoofdtaak door de brigadeherstelcompagnie nier naar behoren kan worden uitgevoerd daar slechts iets minder dan een derde van de totaaltijd ter beschikking staat.

Dat een en ander wrevel en ontevredenheid opwekt behoeft volgens ons geen betoog. Een ieder die zegt dat wij moeten roeien met de riemen die je hebt, vergeet dat wij niet meer roeien maar af-drijven. Het moet volgens ons mogelijk zijn met een andere aanpak méér rendement te behalen.

De mening van anderen

Dat onze leden niet alleen staan in hun opvatting, dat het aantal productie-uren bij de Legerkorps- en Brigadehersteleenheden aan de zeer lage kant is, moge blijken uit een artikel in „LOGOS”, het gezamenlijke periodiek van de Verenigingen van Technische Dienst Officieren en Officieren der Intendance.

In het november/decembernummer van 1977 tref-fen wij constatering en meningen over deze ma-terie aan van luitenant-kolonel H. J. van der Kieft (voormalig commandant van een Brigadeherstel-cie, vm. toegevoegd aan hoofd Sie materieelver-zorging van het Legerkorps Logistiek Commando, thans werkzaam als Hoofd Opleidingen aan het OCTD). In een goed gedocumenteerd artikel stelt hij dat met name de oefening „Logboek” heel wat meer tijd opslokt dan de voorgeschreven lesuren, waarin zich de oefening werkelijk dient af te spe-len. Voorbereiding en training eisen toch wel wat

meer dan de „vaste aanwijzingen” van C-1LK suggereren. (Voor de niet-insiders: oefening „Logboek” is een door de Commandant Eerste Legerkorps bevolen fysieke test, die eenmaal in de parate diensttijd van de dienstplichtige dient plaats te vinden. In totaal 20 aaneengesloten uren zijn daarmee gemoeid plus, zoals gezegd, de nodige voorbereidingen.)

Lkol Van der Kieft zegt verder het volgende.

In 1975 is berekend dat, bij een parate diensttijd van 10 maanden, 1308 lesuren ter beschikking zijn. Als aftrek werd voor hrstehdn aangenomen 49 dagen voor zaken zoals wacht, inspecties, alarmoefeningen, enz., waarbij geen rekening is gehouden met de invloed van de regeling werk- en rusttijden.

Maar nu de regeling werk- en rusttijden is ingevoerd en de invloed merkbaar is in de vorm van allerlei dagen extra verlof, zal het duidelijk zijn dat van de in 1975 berekende 1308 lesuren — waarvan 625 lesuren ten behoeve van uitvoering logistieke taak — er inmiddels een aantal uren is afgeknabbeld.

De invloed van de oef „Logboek”, die eenmaal per 10 maanden wordt gehouden, is zoals duidelijk zal zijn veel groter dan de voorgeschreven 9 lesuren. De voorbereiding en ook het onderhoud na afloop van deze intensieve oefening — waarover ten onrechte nergens wordt gesproken — vereisen een aantal lesuren.

In deel IIE van de „vaste aanwijzingen opl. en vorming 1e Legerkorps” t.b.v. logistieke eenheden, is gesteld dat de produktie-uren (625) onaantastbaar zijn. In augustus 1975 is door mij, bij de op-

zet van genoemde „vaste aanwijzingen” al gewezen op het feit dat aantasting van deze 625 uren onherroepelijk personeelsuitbreiding tot gevolg zou hebben, en dat dit gezien onze beperkte middelen wel niet de bedoeling zou zijn.

Het zal de lezer duidelijk zijn dat het 1e Legerkorps beide delen toch eens naast elkaar zou moeten leggen om te komen tot een juiste opdracht aan de commandanten van onze hersteleenheden. Bij het ontwerpen van de huidige van kracht zijnde organisaties van de hrstehdn (in 75/76) is uitgegaan van het toen aanvaarde cijfer van 12 klokuren produktief per week per man. Ik ben persoonlijk van mening — en ik meen dat anderen deze mening ook zijn toegedaan — dat een hersteller binnen 1 Lk gemiddeld 20 klokuren per week produktie zou moeten leveren.

Door een goede en verantwoorde — aparte — opzet van de militaire vorming van hrstehdn, die immers ingevolge VS9-110 „een bewapening en een militaire geoefendheid hebben die is afgestemd op de nabijbeveiliging”, moet het mogelijk zijn — en het is bewezen — de produktie op te voeren tot gemiddeld 20 uren per man per week. Een en ander zal bovendien resulteren in een personeelsbesparing die elders goed van pas kan komen.

Tevens zal de commandant van de herstelcompagnie eindelijk kunnen worden verlost van het voortdurend kiezen tussen uitvoering logistieke taak en militaire vorming, een keuzeproces waarvan meestal de gebruikende eenheden, door langdurig onttrekken van uitrustingsstukken aan de gebruiker en lange levertijden van reservedelen, het slachtoffer worden. (Einde citaat)

De Vietnamese oorlogen

Een verhandeling over de verhouding tussen politiek en strategie

C. H. Gelok

luitenant-kolonel der infanterie, docent SKG, KMA

In de praktijk van het politieke handelen van de naties wordt, ten einde politieke doelstellingen te verwezenlijken, van een meer of minder uitgebreid arsenaal van machtsmiddelen gebruik gemaakt. Naar oorlog voeren zal slechts in uiterste noodzaak worden gegrepen, waarbij dit middel dan eveneens als een politiek instrument moet worden gezien. Tijdstip van inzet van gewelddadige middelen, de mate van hun toepassing en de doelstelling worden door de politieke leiding bepaald en gecontroleerd. Indien deze controle zich kenmerkt door onzekerheid of ondeskundigheid kan het beeld ontstaan dat de oorlogvoering „een eigen leven gaat leiden”, dat de militaire leiding zich een (te) grote invloed gaat verwerven, dat het gebruik van militaire middelen „zijn doel voorbijschiet” („Selbstzweck des Krieges”); de juiste correlatie tussen doel en middelen is dan verloren gegaan.

Zeker kan in de hier aan de orde zijnde relatie tussen politiek en strategie ook de situatie ontstaan, waarin de politieke leiding ongerechtvaardigde en overdreven verwachtingen koestert van de eenmaal begonnen inzet van strijdkrachten. Dit op grond van onjuiste inzichten omtrent bedoelingen, vastbeslotenheid en reserves van de tegenpartij. Alsdan kan het beeld ontstaan van een politieke leiding, die zich zeer indringend met de militaire strategie gaat bemoeien: een situatie, waarin duidelijk de nodige conflictstof zich zal ophopen.

Het gezond houden van de relatie dient te worden gebaseerd op, bijvoorbeeld, de richtlijnen van von Clausewitz dienaangaande:

DE STAATSMAN:

... daß die Politik an den Krieg Forderungen macht, die er nicht leisten kann, wäre gegen die Voraussetzung, daß sie das Instrument kenne, welches sie gebrauchen will . . . [1]

DE VELDHEER:

... daß die Richtungen und Absichten der Politik mit diesen Mitteln (der Kriegskunst) nicht in Widerspruch treten, das kann die Kriegskunst im allgemeinen und der Feldherr in jedem einzelnen Fall fordern . . . [2]

Ook al zijn deze regels zonder meer logisch en duidelijk, de toepassing ervan in de turbulente praktijk blijkt steeds weer moeilijk, waarvan ook de hedendaagse geschiedenis getuigenis aflegt.

Als voorbeeld wil ik hier het verloop van het zich gedurende dertig jaren voortslepende Vietnamconflict behandelen. De meeste aandacht zal daarbij worden besteed aan de gang van zaken aan Amerikaanse zijde. De politieke handel van vijf Amerikaanse presidenten en de militaire wandel van hun opperbevelhebbers zal nader worden bestudeerd met als voornaamste oogmerk vast te stellen waarom de Verenigde Staten zich in een uitzichtloze oorlog konden storten, de langste in hun geschiedenis en uitlopende in een grote tragedie.

Het optreden van president Truman, 1945-1953

a. Algemeen

De inzichten en de houding van deze president met betrekking tot de partijen in de Franse kolonie Indo-China, waar een opstandige beweging het terugkerende Franse regime tegemoet trad, ondergingen gedurende zijn ambtsperiode een geweldige verandering. Hij stond aanvankelijk bepaald niet welwillend ten opzichte van de voormalige bondgenoot uit de Tweede Wereldoorlog. Deze houding was een voortzetting van die van zijn voorganger Roosevelt: *de VS dienen zich toe te leggen op bestendiging van de traditionele vriendschap met de volkeren op het Aziatische continent, met name met China*. Koloniale ambities, ook die van bondgenoten, waren derhalve af te keuren. In 1947 nog werd op Frankrijk druk uitgeoefend om tot staken van het conflict te komen en werden aanvragen om materiële steun geweigerd.

Het is dan inderdaad wel een wonderlijke ommekeer dat hetzelfde Frankrijk, onder dezelfde omstandigheden nog steeds verwickeld in een oorlog tegen opstandelingen onder Ho Tsj Minh, zich enkele jaren later „verdediger van de vrije wereld” mocht horen noemen door de Amerikaanse politieke leiders, waarna van die zijde — in snel toenemende mate — de nodige steun werd verleend.

b. *Hoe ontstond deze volte face in de politiek der VS?*

Zoals boven reeds werd aangegeven was er geen sprake van veranderingen in Indo-China zelf, wél echter wijzigden zich de inzichten in de VS omtrent hun rol in een wereld die zich van de ene crisis in de andere stortte (Griekenland 1947, Berlijn 1948, Tsjecho-Slowakije 1948). Daardoor werd een kloof zichtbaar tussen West en Oost, waarbij tegen als reëel ervaren dreigingen in Europa al onmiddellijk maatregelen werden genomen. De NAVO werd op sterke instigatie van Truman gevormd; deze begon zich zelf — de architect van dit bondgenootschap — te beschouwen als leider van een bedreigde Westerse wereld, die zich tot taak moest stellen de ambities van een monolithisch, communistisch wereldblok op zijn minst te beteugelen („containment”). Alle acties van het blok — ook die in minder belangrijke gebieden als Europa — werden gezien als een onderdeel van een juist begonnen gigantische worsteling tussen twee wereldmachten.

De indruk van gevaar, óók buiten Europa, nam sterk toe nadat Mao Tse-Toeng in 1949 de alleenheerschappij in China verwierf; klaarblijkelijk won het communistische blok aan invloed en macht, en was alle hulp van de VS aan Nationalistisch China vergeefs geweest. De rol van Ho Tsjih Minh, leider en oprichter van de in 1930 opgerichte Vietnamese communistische partij, uitroeper op 2 september 1945 van de „Democratische Republiek Vietnam” en aanvoerder van de guerrilla tegen Frankrijk, was in de toenmalige Amerikaanse perceptie duidelijk die van handlangers van het communisme:

Ho Chi Minh is a comintern agent whom the French rate as an authentic political genius

aldus de New York Herald Tribune op 17 juni 1949 [3].

Zo ontstond het beeld van een koude oorlog die zich uitbreidde, van Europa over Azië tot in Indo-China. De koloniale impulsen in het handelen van Frankrijk konden daardoor geredelijk uit het gezichtsveld verdwijnen, doch ook ging alle begrip verloren dat er misschien in de doelstellingen van Ho Tsjih Minh ook nationalistische drijfveren konden meespelen.

De zojuist beschreven visie werd ten slotte volkomen gerechtvaardigd door het uitbreken, in juni 1950, van een oorlog in Korea.

In al deze verwickelingen was de invloed van de besluitvaardige Amerikaanse president een factor

van betekenis. Hij maakte de bovenvermelde perceptie geheel tot de zijne en baseerde zijn beslissingen erop. Daarin manifesteerde hij een grote bereidheid de uit zijn beslissingen voortvloeiende verantwoordelijkheden te dragen, een bereidheid die hij reeds eerder had getoond in 1945 inzake de inzet van kernwapens op Japan. Van zich zelf zegt Truman in zijn memoires:

I have to take things as they come and make every decision on the basis of the facts as I have them and then go on from there; then forget that one and take the next.

Zijn naaste medewerkers (o.a. minister Dean Acheson) en bondgenoten (getuige de handelingen na het uitbreken van het Koreaanse conflict) aanvaardden zijn autoriteit voor de volle honderd procent.

c. *De gevolgen voor de strijd in Indo-China*

Snel viel vervolgens — met het zich wijzigen van de inzichten — een aantal besluiten ten gunste van Frankrijk dat zich financieel, economisch en militair zo zeer uitputte in de strijd tegen een „brute agressor”; én Indo-China én Korea werden sedert 1950 in een zelfde kader geplaatst. De toen door Truman geautoriseerde materiële hulp liep snel op: in 1953 droegen de VS ongeveer een derde van de totale kosten van de Franse oorlogsinspanning [4].

d. *Wat is er nu in feite precies gebeurd?*

Hanteren wij in deze het thema van de doel-middelrelatie, dan kan worden opgemerkt dat het middel (de oorlogvoering door Franse strijdkrachten in het kader van beperkte politieke doelstellingen) zonder meer werd overgeplant en opgenomen in een mondiale, politieke strategie met doelstellingen op dát niveau. Uit de comfortabele positie vanwaar een ruime terugblik mogelijk is, is het heel goed doenlijk uit het gebeurde lering te trekken: dat is in elk geval de les, dat de ommezwaai in de Amerikaanse algemene strategie zich níét baseerde op „present realities”¹, te weten *dat het einde van het koloniale tijdperk definitief was aangebroken*, waarmee aan de sterke vraag van vele volken naar zelfstandigheid en zelfbeschikkingsrecht niet kon en mocht worden voorbijgegaan. (Hierbij eveneens te denken aan de gang van zaken in Nederlands Oost-Indië in de jaren 1945-1949.)

Het niet accepteren van de realiteit, aanvankelijk voornamelijk op politiek terrein, heeft geleid tot

¹ Term ontleend aan de theorie van Douhet.

foutieve interpretatie van de situatie in Zuidoost-Azië (óók vervolgens op militair terrein).

In dat licht bezien was de inschakeling van het middel — in de vorm van een reeds enkele jaren gevoerde, en aanvankelijk nog scherp veroordeelde, koloniale oorlog ten dienste van het eigen (Amerikaanse) politieke streven en handelen een wel zeer vreemde manoeuvre (ook al is ze begrijpelijk). Toen na 1949 steun aan Frankrijk werd toegezegd en gerealiseerd, is er op het strijdtoneel zelf in feite geen wijziging in de bestaande omstandigheden te bespeuren geweest. Het in de eigen, mondiale algemene strategie opgenomen instrument *is ergo als ondeugdelijk aan te merken*. De inschakeling van het „middel” was het gevolg van een politiek denken dat zich door gelegenheids-overwegingen liet leiden en was gebaseerd op het, zonder meer, op Azië van toepassing verklaren van koude-oorlogomstandigheden die in Europa aan de orde waren.

De Clausewitziaanse voorwaarde „der Krieg ist nichts als die Fortsetzung der politischen Bestrebungen mit veränderten Mitteln” [5] is niet vervuld. Het snelle, opportunistische handelen door de VS was daaraan in belangrijke mate debet; een zorgvuldig zich beraden op de vraag „de quoi s’agit-il?” bleef achterwege. De „voortzetting” werd van haar natuurlijke startpunt losgekoppeld.

Het optreden van president Eisenhower, 1953-1960

a. Algemeen

De Chinese interventie in het najaar van 1950 in Korea leidde natuurlijk tot de verwachting dat dit eveneens in Indo-China ten gunste van Ho Tsjì Minh zou kunnen gebeuren. De Amerikaanse steun werd derhalve opgevoerd door het team Eisenhower-Dulles: in 1954 droegen de VS ongeveer de helft van de oorlogskosten (een miljard dollar). Ter rechtvaardiging van deze politiek van steunverlening was het uiteraard noodzakelijk dat bovengenoemde verwachting in vervulling ging. Regelmatig klonken er daarom alarmsignalen in uitspraken van vooraanstaande Amerikaanse politici en in artikelen van de toonaangevende pers; zo verklaarde minister Dulles herhaaldelijk dat Chinezen een direct aandeel namen in de militaire operaties.

Toen dan ook in maart 1954, ten tijde van het beleg van Dien Bien Phoe, de Franse opperbevelhebber generaal Ely de Amerikaanse regering op de hoogte bracht van een dreigende débâcle aldaar en verzocht om Amerikaanse inmenging mét

strijdkrachten, leek voor Amerika het einde van het *laten voeren van de oorlog* („proxy war”) te zijn aangebroken. (Voornaamste redenen van het Franse echee: een voortdurende hautaine onderschatting van de vijandelijke mogelijkheden, en daaraan nog gepaard een overschatting van eigen kracht [6].)

Tegen de sterke oppositie van zijn militaire adviseurs in besloot president Eisenhower echter aan het verzoek niet te voldoen. Dat Churchill Britse steun weigerde heeft daartoe zeker bijgedragen. Bovendien lagen de motieven ook nog in het zójuist beëindigd zijn van de oorlog in Korea, in een realistische visie op de positie van Frankrijk in de wereld en bijgevolg op de geringe kansen op een fiat van het Amerikaanse Congres.

Wij mogen hier vaststellen, dat op het handelen van deze Amerikaanse president de Clausewitziaanse stelling

Sobald also der Kraftaufwand so groß wird, daß der Wert des politischen Zwecks ihm nicht mehr das Gleichgewicht halten kann, so muß dieser aufgegeben und der Friede die Folge davon sein [7]

voor een deel wel van toepassing mag worden verklaard.

b. De werkelijke relatie van Ho Tsjì Minh tot het communistische blok

Van grote betekenis voor het evalueren van de gevoerde algemene strategie is het antwoord op de vraag, hoe de verhouding van Ho Tsjì Minh tot zijn „opdrachtgevers” nu eigenlijk wel was?

In feite was de werkelijke situatie niet zoals door verschillende Amerikaanse politieke en vooral militaire leiders werd verondersteld. Zoals boven reeds vermeld, behield Eisenhower een realistische kijk op de stand van zaken. Daarvan getuigt zijn uitspraak:

I have never talked or corresponded with a person knowledgeable in Indochinese affairs who did not agree that had elections been held as of the time of the fighting, possibly 80 percent of the population would have voted for the communist Ho Chi Minh as their leader rather than chief of state Bao Dai. [8]

Ho Tsjì Minh probeerde steeds een niet te zeer gebonden positie ten opzichte van China en de Sovjet-Unie te handhaven; hij accepteerde steun van beide landen doch deze mocht nooit de beslissende factor in zijn strijd gaan vormen. Hij omschreef zijn houding als volgt:

This line (zijn nationalistische, anti-Amerikaanse poli-

tiel) *has mobilized and organized all our people and had developed the strength of our entire country to defeat the U.S. aggressors. It has been imbued with the spirit of independence and of relying mainly on our own strength, while attaching great importance to the assistance of the progressive people all over the world...* [9]

De strategie van het door de Vietnamees Ho steeds gewantrouwde China (Vietnam zelfstandig ten opzichte van China is in wezen een uitzonderlijke situatie) was simpelweg, in elk geval steeds te voorkomen dat de balans onverdeeld gunstig voor Frankrijk zou doorslaan. Het opvoeren van Amerikaanse steun resulteerde in vergroting van steun door China (na het einde van de Koreaanse oorlog snel in omvang toenemend), waarbij Ho toch een grote vrijheid voor zich zelf en zijn partij kon bewerkstelligen.

c. Het einde van de Franse militaire presentie, 1954

Op 8 mei 1954 viel Dien Bien Phoe — na 56 dagen te zijn belegerd — in handen van de Noord-vietnamezen. Dit feit bezegelde het einde van een tijdvak, waarin het Westen grote invloed uitoefende in Azië. Op operationeel-tactisch gebied boekten Ho en zijn opperbevelhebber Giap een overwinning, die op het hogere niveau van de „grand strategy” geweldige gevolgen had.

De Conferentie van Genève getuigde daarvan; zij leverde de volgende overeenkomst op:

- de 17e breedtegraad wordt demarcatielijn tussen Vietminh en Franse strijdkrachten;
- binnen twee jaar zal een volksstemming worden gehouden ten einde tot politieke eenwording te geraken;
- de vijandelijkheden worden gestaakt;
- er zullen drie onafhankelijke staten ontstaan, namelijk Vietnam, Laos en Cambodja.

Onder druk van China en Sovjet-Unie stemde Ho in met de akkoorden van Genève in de stellige verwachting dat, nu de finale militaire overwinning hem ontging, toch de politieke zege in de toekomst kon worden zeker gesteld.

Frankrijk heeft in zekere zin de eer veilig gesteld. De VS tekenden de akkoorden van Genève niet, doch verklaarden wél deze te zullen eerbiedigen. Het nu (1954) realiseren van vrede in Azië was én voor Frankrijk én voor de VS van groot belang (defensie-inspanningen in West-Europa, verkiezingen in de VS).

Het vervolg van de strijd — aangezien immers de

dreiging nog bleef bestaan — is te zien in de vorming van de ZOAVO (Zuidoostaziatische verdragsorganisatie), waarbij een collectieve defensie tegen mogelijke agressie werd voorzien. Reeds in 1954 vond de ZOAVO haar beslag te Manilla; in een protocol verklaarden de acht bondgenoten dat Laos, Cambodja en het vrije gebied van Vietnam onder bescherming van de ZOAVO zouden vallen. Dit initiatief van de VS *droeg derhalve de karakteristiek in zich, dat het de mogelijke gevolgen van Genève wilde voorkomen*. Uit het perspectief van de opposanten bezien, namen de VS *ergo de plaats van Frankrijk in*: reden om dat te beschouwen als imperialisme in vermomming.

De Amerikaanse politiek bleef berusten op twee pijlers; enerzijds het voortzetten van de „containment”, en anderzijds de hypothese dat het gros van de Vietnamese bevolking pur sang communist was.

In de periode van 1954 tot 1956 werd dan ook verdere Amerikaanse steun verleend aan de pro-westerse Ngo Dinh Diem. Deze had in oktober 1955 het onafhankelijke Zuid-Vietnam geproclameerd en zich zelf tot president daarvan benoemd. De situatie spitste zich vervolgens verder toe door:

- Diems weigering verkiezingen te doen houden (motief: Zuid-Vietnam had de akkoorden van Genève niet getekend);
- het bezoek van Ho Tsji Minh aan Moskou en Peking (1955);
- het oefenen en inzetten van guerrillero's door Noord-Vietnam in het zuiden (ingående 1957 begon een algemene en selectieve terreur tegen lokale bestuurders en onderwijzers);
- het uiteindelijk niet houden van de overeengekomen verkiezingen.

Vooraf het laatste werd door Noord-Vietnam kundig uitgespeeld om de wereldopinie te beïnvloeden. Met nadruk werd gesteld, dat het onwettige regime in Saigon moest verdwijnen. Niet duidelijk was het toentertijd, of Ho daarvoor een oorlog wilde voeren of dat dit doel door subversieve actie in het zuiden diende te worden bereikt.

d. Wat is er nu in feite precies gebeurd?

Ondanks de weigering (1954) metterdaad militaire steun te verspillen in een uitzichtloos conflict, valt te constateren hoe — vreemd genoeg — de Amerikaanse politieke leiding zich zodanig opstelde in de *interne crisis* van een klein, primitief veraf gelegen land, dat identificatie met de rol van Frankrijk voor de hand ligt („ook al zijn de VS niet kolo-

niaal, in elk geval zijn zij Westers en blank"). Gegeven de reeds door de opponent geboekte successen was deze opstelling van de VS onverantwoord. Is het lopen van zekere risico's in politiek en strategie — als een belangrijke hoge doelstelling zulks wettigt — zeker niet te vermijden, de vraag is in deze essentieel in hoeverre de hoge doelstelling (het breidelen van het communisme) zou worden vervuld door strijd te voeren tegen een *nationalistische gezinde* leider van een klein land, en daarbij het autocratische, arrogante regime van een machthebber als Diem van de nodige steun te voorzien.

Het verdere verloop van het Vietnamconflict leert dat het antwoord negatief uitvalt: Diem kende géén compromis; zijn harde militaire ingrijpen was dikwijls verkeerd gericht, waardoor hij zich onder bevolkingsgroepen die in wezen niets van het communisme wilden weten, vele vijanden schiep. *Het escaleren van de strijd is mitsdien méér veroorzaakt door de regering Diem, minder door de Noordelijken.*

De periode Kennedy en MacNamara, 1960-1963

a. Algemeen

In de korte ambtsperiode van de nieuwe president werd voortgegaan op de reeds ingeslagen weg.

Alhoewel Kennedy in diepste wezen de Vietnamese oorlog als een zuiver Vietnamese aangelegenheid beschouwde („In the last analysis, it is their war, it is they who must win or loose it" [10]), zagen zijn naaste medewerkers (met name zijn minister van defensie en stafchefs) Vietnam als een probleem, dat snel militair diende te worden opgelost. Vandaar een voortdurende sterke druk op de president tot het inzetten van Amerikaanse gevechtseenheden. Kennedy autoriseerde deze voorstellen niet, wel werd de Amerikaanse inmening aanzienlijk verhoogd: eind 1963 deden 17.000 adviseurs dienst in Vietnam en was er sprake van een beperkte inzet van de modernste wapens.

Twee zaken waren doorslaggevend in deze sterke opvoering van het Amerikaanse engagement. Ten eerste het bezoek van vice-president Johnson aan Vietnam in april 1961 met het doel Diems regime openlijk morele steun te verlenen. Johnson rapporteerde officieel (afwijkend van zijn persoonlijke inzichten), dat het Amerikaanse hulpprogramma snel en met beleid moest worden volvoerd en raakte op deze wijze persoonlijk sterk in deze zaak ver-

wikkeld. Ten tweede het Taylor-Rostovrapport, dat na een „fact finding"-bezoek van deze twee adviseurs eind 1961 werd ingediend: hun bevindingen waren, dat *inschakelen van gevechtstroepen* (ten minste 8000 man) strikt nodig was om de snel verslechterende omstandigheden het hoofd te bieden. Daarop besloot Kennedy tot een compromis; het aantal adviseurs werd met 15.000 man uitgebreid, waardoor de binding manifest en bijkans onherroepelijk werd.

Hoewel er nog *geen gevechtseenheden* in het operatietoneel waren geïntroduceerd, valt te constateren hoe — vooral ook als gevolg van de invloed van de minister van defensie, de technocraat MacNamara, die verschillende malen Vietnam bezocht — er toch vormen van luchthartig optimisme ontstonden, waarbij het uitgangspunt was dat Amerikaanse doelmatigheid, produktietechniek, bewapening en luchtmachtoptreden een snel succes zouden garanderen. En ondanks zijn nuchtere kijk op en scepsis aangaande de voorstellen van zijn adviseurs effende president Kennedy het pad voor een totale binding en verwikkeling in de Vietnamese conflictproblematiek, waarbij steun werd verleend aan een dictatoriaal regime.

b. Hoe was de militair-strategische situatie in feite?

In deze periode nam, ondanks het grote aantal adviseurs, de doelmatige inzet van het Zuidvietnamese leger niet toe. Weliswaar beheerste het de grote steden, doch het waagde het niet deze te verlaten om de toenemende guerrilla-activiteiten op het platteland te beantwoorden. *Men heeft de Vietcong de vrijheid geschonken het moeilijke initiële stadium te overleven.* De Amerikaanse bombardementen sterkten het moreel van de Vietcong, en Giap verhoogde zijn activiteiten dermate dat eind 1962 de toestand er wanhopig uitzag. Chaos heerste in de politieke en militaire leiding van Zuid-Vietnam. Desondanks gingen naar de president optimistisch gestemde rapporten, dat inzet van napalm en het gebruik van ontbladeringsmiddelen spoedig succes zouden garanderen. In het kamp van de tegenpartij nam de steun aan de Vietcong-strijdkrachten grote vormen aan door het in bedrijf stellen van het Ho Tsj Minh-pad dat, sinds het akkoord over de neutraliteit van Laos, op Laotiaans grondgebied in gebruik werd genomen. Tevens werd nog een andere aanvoerlijn ingesteld: het Sihanoek-pad (zie het kaartje op de volgende bladzijde) [11].

c. Het einde van deze periode

Een terugblik leert ons, dat de Amerikaanse visie op het conflict sterk werd bepaald door optimistische rapporten uit Vietnam. Deze niet realistische beelden dienden de Amerikaanse „reality” te beïnvloeden.

It became increasingly a policy based on appearances; Vietnamese realities did not matter, but the appearances of Vietnamese realities mattered because they could effect American realities. [12]

Op grond daarvan besloot de politieke leiding de voorgestelde koers van de militaire leiding, die om steeds meer vroeg, te volgen. De sceptische visie van de president leidde hem ertoe *beperkingen op te leggen aan de escalatie*. (Géén gevechtseenheden, echter wel uitbreiding van het aantal „adviseurs” tot 15.000 man, *waarmee een valse illusie werd geschapen, als zou men een strategie van beperking nastreven.*)

In november 1963 werd president Ngo Dinh Diem van Zuid-Vietnam vermoord; enkele weken later volgde de moord op president Kennedy, waarmee een nieuw tijdvak in het Amerikaanse aandeel werd ingeluid.

Het bewind van president Johnson, 1963-1968

a. Algemeen

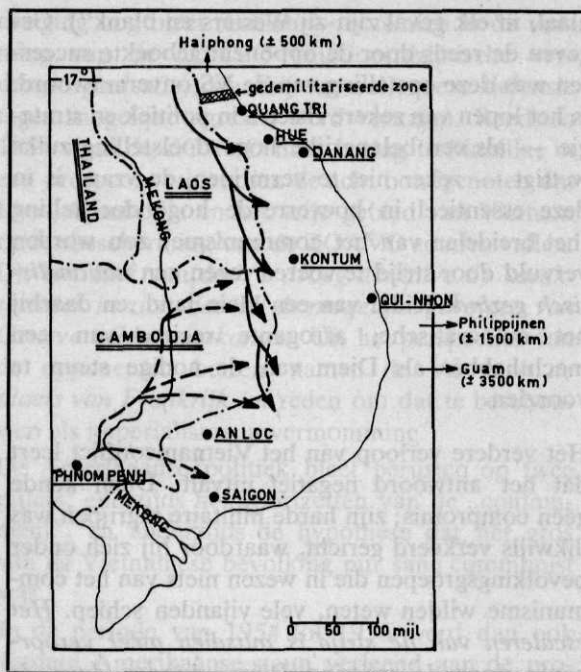
Zijn gevoelen persoonlijk betrokken te zijn bij de strijd in Zuidoost-Azië, gepaard aan zijn koppigheid en trots, brachten president Johnson ertoe in snel tempo Amerikaans militair potentieel ter sterkte van ruim een half miljoen man in te zetten, gebaseerd op *veronderstellingen en hypothesen die niéts met de werkelijke situatie te maken hadden*.

Deze gigantische escalatie vond plaats in de hoop op spoedige vrede, waardoor de Amerikaanse communis opinio kon worden bewogen de algemene strategie in Vietnam te steunen.

In een memorandum van de Joint Chiefs of Staff van januari 1964 werd sterk aangedrongen op het opheffen van de zelfverkozen beperkingen, ten einde in stoutmoedige militaire acties — waarbij bewust risico's moesten worden aanvaard — de oorlog snel tot een einde te brengen. Speciaal werd gepleit voor uitgebreide strategische bombardementen op Noord-Vietnam:

Ho Chi Minh has an industrial complex to protect, he is no longer a guerrillafighter with nothing to lose. [13]

Het strategische bombardement werd ontketend door het maritieme incident op 2 en 4 augustus

Strategische verbindinglijnen naar het operatietoneel Zuid-Vietnam (ononderbroken: Ho Tsji Minh-route, onderbroken: Sihanoek-route)

1964, waarna de Amerikaanse luchtmacht op 5 augustus 25 Noordvietnamese schepen vernietigde, evenals het oliedepot te Vinh.

In politics had dit incident grote gevolgen: op 11 augustus 1964 werd de Tonkingolf-Resolutie getekend die de president machtigde „to use such force as could lead into war”.

De bovengeschetste ontwikkeling werd bovendien nog in de hand gewerkt doordat steeds duidelijker de guerrilla de tweede fase was ingetreden. *Het bereikte strategische evenwicht werd benut om daarvan uitgaande aan strategische offensieve handelingen te beginnen.*

In 1963 en 1964 begon Giap in het zuiden geregelde troepen ter sterkte van regimenten te detacheren, die erin slaagden grote delen van het zuidelijke territorium te bezetten. Zuid-Vietnam was duidelijk aan het einde van zijn weerstandskracht, hetgeen de alarmbel in Washington deed klinken. Hoezeer in het Vietcong-optreden een schaalvergroting plaatsvond, tot aanvallen ter sterkte van wel 2000 man op regeringsposten, kazernes, e.d., bleek wel uit de raid op 7 februari 1965 op de vliegbasis Pleikoe, waarbij acht Amerikanen sneuvelden. Mede daarom volgde er een grote uitbreiding van het strategische bombardement om het Vietcong-offensief te ontcrachten; officieel werd toegegeven dat ook Amerikaanse piloten vluchten uitvoerden tegen Noord-Vietnam; de strategische

verbindingslijnen, o.a. het Ho Tsji Minh-pad, werden voortdurend bestookt (operatie „Rolling Thunder”). *Het antwoord daarop van de zijde van de Vietcong was weer een verhoging van de guerrilla-activiteit*, iets wat de voorstanders van het strategische bombardement in feite niet voor mogelijk hadden gehouden.

Aangezien terugtrekken ten enenmale onmogelijk was, bleef er niets anders meer over dan inzet van geregelde strijdkrachten tegen de snel terrein winnende grondacties van de tegenpartij. *Daarmee was het vermijden van een beschamende nederlaag verheven tot politieke doelstelling van hoge orde*, een orde die ver uitrees boven de officieel aangehangen doelstelling dat de vrijheid van Zuid-Vietnam gegarandeerd diende te blijven.

b. *Werkelijke inzet van Amerikaanse grondstrijdkrachten*

In maart 1965 kreeg de Commander U.S. Military Assistance Command Vietnam, generaal Westmoreland, zijn eerste geregelde grondtroepen ter beschikking, waarna de Amerikaanse sterkte in snel tempo opliep tot 200.000 man, met plannen in 1967 een totale inzet van 700.000 man te realiseren.

DE MILITAIRE GEVOLGEN

Op 26 juni 1965 kwam de toestemming af zo nodig Amerikaanse troepen in het gevecht te werpen; die machtiging kreeg op 28 juni haar beslag in een gecombineerde „search and destroy operation”. Een Amerikaanse strategie manifesteerde zich, waarin Saigon het krachtig te verdedigen basisgebied moest vormen en noordwaarts langs de kustlijn verschillende enclaves werden gevormd van waar „search and hold”-operaties het omringende gebied zouden pacificeren. In deze maanden arriveerden o.a. 1 (US) Infantrydivision (Big Red One) en de juist geformeerde 1 (Air Mobile) Cavalry Division.

Al spoedig na de vorming van deze bases, die bijna alle over zee konden worden bevoorraad (Dien Bien Phoe-syndroom?) werden zij door de Vietcong ingesloten.

DE POLITIEKE GEVOLGEN

Het Zuidvietnamese regime kon — ook al stond het bijzonder wankel — in het zadel blijven zitten. Directe politieke gevolgen bleven uit doordat Giap wegens de grote Amerikaanse steun de reeds geplande derde fase — die van het inzetten van het strategische offensief door over te gaan op conven-

tionele operaties — voor onbepaalde tijd moest uitstellen.

c. *Een analyse van de feitelijke situatie*

Het beeld dringt zich op van een groot, op technisch terrein sterk geavanceerd land dat op grote afstand van zijn grondgebied een beperkte oorlog voert tegen een kleine natie, die deze oorlog *ervaart en opneemt als een totale oorlog*.

Militair gezien ontwaren wij de conventionele inzet van moderne strijdkrachten tegen een opponent, die zijn kracht ontleende aan *nationalistische drijfveren, sterke betrokkenheid van de bevolking en een goed georganiseerde controle over die bevolking* (óók in het zuiden van Vietnam).

Aan de Clausewitziaanse regel:

... daß die Politik an den Krieg Forderungen macht, die er nicht leisten kann, wäre gegen die Voraussetzung, daß sie das Instrument kenne, welches sie gebrauchen will . . . [14]

werd heel duidelijk niet voldaan.

De bovengeschetste omstandigheden leidden ertoe dat, ondanks haar kwantitatieve minderheid van 1 : 3, de Vietcong de strijd gedurende langere tijd kon volhouden. Als bonus kwam daarbij dat dit volhouden van de strijd in versneld tempo de Amerikaanse offerbereidheid ging aanvreten: de betrokkenheid bij de beperkte oorlog in het verre Zuidoost-Azië was immers niet bijzonder hoog.

Hoe juist aan Noordvietnamese zijde de politieke en militaire beoordeling van de toestand was, moge blijken uit deze analyse van generaal Giap uit 1967:

The U.S. imperialists cannot mobilize all their forces for the war of aggression in Vietnam. The present mobilization level has far exceeded initial U.S. forecasts and is at sharp variance with U.S. global strategy. [15]

d. *Het Tet-offensief, januari 1968*

Dit offensief, dat nota bene werd ondernomen na drie jaren van aanhoudende strategische bombardementen en andere militaire acties op uitgebreide schaal, schokte de Amerikaanse leiding en het volk. Het offensief markeerde het begin van het einde van de Amerikaanse inmenging. Het richtte zich voornamelijk op de grote steden, waarin door de voorwaartse ontplooiing betrekkelijk weinig militaire beveiliging aanwezig was. Klaarblijkelijk was het oogmerk met het overplanten van de strijd naar de grote steden een geweldige schok in de VS te veroorzaken.

Hoewel de resultaten voor Noord-Vietnam op operationeel-tactisch gebied neerkwamen op verlies en niet-slagen — de grote steden werden niet genomen, er braken geen opstanden op grote schaal uit en er werden grote personele verliezen geleden — moest Westmoreland op 25 februari toch toegeven:

The enemy has obtained a certain psychological advantage (...) The U.S. had underestimated the enemy's capacity to employ the tactic of infiltration into inhabited centres. [16]

Dat nu betekende ontegenzeggelijk succes voor Ho Tsj Minh en zijn medewerkers in het politieke en ook wel het militaire vlak.

De opvolger van MacNamara, Clifford, slaagde langzamerhand erin president Johnson van de ernst van de situatie te overtuigen. In maart 1968 trok Johnson zich terug als kandidaat voor de verlenging van zijn presidentschap. Hij liet een enorm probleem na: de vraag hoe een grote mogendheid als de VS zich *zonder al te groot gezichtsverlies uit deze uitputtingsoorlog zou kunnen terugtrekken.*

Terzelfder tijd — maart 1968 — vertrok generaal Westmoreland, opgevolgd door generaal Creighton Abrams Jr. Of nu de president in deze commandowisseling al dan niet de hand had, duidelijk werd in de persoon van de nieuwe bevelhebber gestreefd naar vergroting van het takenpakket voor het Zuidvietnamese leger. (Westmoreland had weinig vertrouwen in dat leger en was te optimistisch omtrent de mogelijkheden tot succes voor de Amerikaanse troepen) [17].

De periode Nixon-Kissinger, 1969-1974

a. Algemeen

De dwang der omstandigheden onderkende werd nu een politieke strategie van „vietnamiseren” opgesteld en uitgevoerd, waarbij vooral het terugtrekken van de Amerikaanse strijdkrachten een belangrijke plaats innam. *Om dit pijnlijke en oneervolle proces nog enigszins bevredigend te laten verlopen* werd de instandhouding van een krachtig anticommunistisch Zuid-Vietnam onder een pro-Amerikaans regime als conditio sine qua non aangemerkt.

Het uitdunnen begon in juni 1969 met het repatriëren van 25.000 man van de ruim een half miljoen toen in Vietnam gestationeerde Amerikaanse strijdkrachten. Weldra bleek dat dit terugtrekken een verhoging van Vietcongactiviteiten tot gevolg had; een nieuw dilemma voor de politieke en militaire leiding. Als tegenwicht werd de luchtoorlog

tot ongekende intensiteit opgevoerd en werd in april 1970 nog een groot Amerikaans-Vietnamees tegenoffensief tegen het basisgebied der guerrillero's in Cambodja ondernomen.

Dat alles speelde zich af terwijl de vredesonderhandelingen al op 25 januari 1969 te Parijs waren begonnen („fighting while negotiating”... gevechtshandelingen herhaaldelijk in duidelijke relatie tot onderhandelingsstrategie).

b. De gevechtshandelingen 1972

In april en mei 1972 ondernam Noord-Vietnam een tweede offensief op grote schaal met artillerie- en tankconcentraties. Als politieke oorzaak voor dit conventionele offensief is zeker in belangrijke mate aan te voeren de duidelijke isolatie van Noord-Vietnam door de Amerikaanse politieke initiatieven inzake toenadering tot China en de Sovjet-Unie (détente; Nixons bezoek aan Peking in februari 1972). De Noordvietnamese leiders stelden zich tot doel zoveel mogelijk winst te boeken vóór de gevolgen van een gesignaleerde isolatie voelbaar zouden worden. Operationeel gezien was de tijd daarvoor beslist rijp wegens:

- het terugtrekken van Amerikaanse troepen uit verscheidene vitale gebieden;
- de manifeste zwakheden van de Zuidvietnamese strijdkrachten (getuige het weinig succesvolle optreden in Laos op de strategische verbindingslijnen van 8 februari tot 25 maart 1971);
- de eigen beheersing van steeds meer dichtbevolkte, vitale gebieden in Zuid-Vietnam zelf.

Een complexe crisissituatie had zich nu aangediend, die nog werd vergroot door de geweldige strategische bombardementen op Hanoi en Haiphong in april, in mei gevolgd door het blokkeren van Noordvietnamese havens, dat alles als antwoord op het Vietnamese geregelde offensief.

c. De vredesonderhandelingen

Op het politieke front trad het duo Nixon-Kissinger intussen zeer pragmatisch op: gebruikmakende van de ingetreden dooi in de verhoudingen met China en de Sovjet-Unie werd — onder zekere voorwaarden — een totaal terugtrekken van Amerikaanse troepen aangeboden. De op 4 mei afgebroken Parijse vredesonderhandelingen konden als gevolg van het geschapen politieke klimaat in juli 1972 worden hervat, zij het dat zij zich bleven kenmerken door een slepend karakter. Na opnieuw een periode van stilstand in de besprekingen, gevolgd door een hervatting van 18 tot 30 de-

cember 1972 van het strategische bombardement op Hanoi en Haiphong, werd eindelijk op 23 januari 1973 een staakt-het-vuren-overeenkomst bereikt en op 27 januari getekend.

d. *Wat werd in Parijs overeengekomen?*

Als belangrijkste punten uit die overeenkomst zijn te vermelden:

- alle Amerikaanse troepen worden teruggetrokken, ook die uit Laos en Cambodja;
- Amerikaanse krijgsgevangenen zullen binnen 60 dagen worden vrijgelaten;
- onderhandelingen tussen Noord en Zuid zullen worden geopend om tot verkiezingen te komen;
- op de afwikkeling van de overeenkomsten zal internationaal toezicht worden ingesteld.

Terugblikkende valt op, dat de klok bijna twintig jaar werd teruggezet en dat dus een situatie werd „bereikt” als ten tijde van de Overeenkomst van Genève van 1954.

e. *Analyse van bijzonderheden op het terrein van politiek en strategie*

De politieke en strategische nog te vervullen doelstellingen zijn samen te vatten in het begrip „Vietnamisering”.

Dat moeilijke en pijnlijke proces is o.i. door de politieke leiding op succesvolle en bekwame manier opgelost. Op het door Noord-Vietnam afbreken van de onderhandelingen werd snel en beslist gereageerd onder gelijktijdig intensiveren van de luchtoorlog (militaire strategie dient de politiek). Op politiek gebied werd de kleine tegenstander vaardig buitenspel gezet door avances in de richting van diens bondgenoten op de achtergrond. Zodoende werd het best mogelijke gerealiseerd; Noord-Vietnam behaalde slechts een gedeeltelijke overwinning. Ook al werden de Amerikaanse strijdkrachten gerespecteerd, de Zuidvietnamese regering stond nog recht overeind en de VS bleven dat regime steun en advies verlenen.

Voor wat betreft de verhouding tussen politiek en strategie zijn verschillende zaken waard te worden gememoreerd.

- Allereerst zijn daar de grote verschillen van inzicht en de misverstanden tussen de Amerikaanse militaire leiding en de politici. Het herhaaldelijk ontslaan van militaire opperbevelhebbers duidde al op onvrede over de militaire taakstelling. Natuurlijk bezag de militaire leiding pacificatieopdrachten („strategic Hamlet”-programma!) als za-

ken van tweede rang en bleef zij voortdurend aandringen op strikt militair handelen.

- Ten tweede dient de aandacht te worden gevestigd op tendensen in het militaire handelen, die het beste kunnen worden gekenschetst als de overgang van „search and hold”- naar „search and destroy”-operaties. Daardoor werd de wereldpers gealarmeerd en nam, nationaal en internationaal, de publieke opinie snel een steeds meer afwijzend standpunt in.

- Ten derde valt op te merken dat de Amerikaanse politieke leiding op grond van de boven gesignaleerde „modification” (de communis opinio) zich voortdurend gedwongen zag beperkingen in de inzet van militaire machtsmiddelen aan te brengen. Deze zelf opgelegde beperkingen werden ook manifest bij mogelijk te nemen acties tegen Laos en Cambodja: een optreden op grote schaal als in 1970 werd niet meer herhaald, waardoor de Vietcong over zekere en veilige strategische verbindinglijnen naar Zuid-Vietnam kon blijven beschikken.

Slotbeschouwing

a. *Algemeen*

Noord-Vietnam beheerste in het begin van 1973 driekwart van het Zuidvietnamese territorium. Het „bevrijdingsleger”, goed gedisciplineerd, geoefend en — naar mag worden aangenomen — voor zover mogelijk politiek geïndoctrineerd, telde ruim 200.000 man. Derhalve was een gunstige uitgangspositie bereikt om de uiteindelijke doelstelling — geheel Vietnam onder Noordvietnamees bewind te brengen — binnen niet al te lange tijd te realiseren.

Opmerkelijk is de mate van succes, behaald door een klein, primitief land in een langdurig conflict met machtige, technologisch zeer geavanceerde mogendheden.

Dit succes kon worden behaald door het scheppen en in stand houden van stevige (revolutionaire) organisatiestructuren, waardoor de Vietcong meer en meer steun van de bevolking verwierf. Dat ging gepaard met een doelbewust en meedogenloos aangrijpen van vooral de civiele organisatie van de opponent. In de periode 1955-1965 werden in selectieve terreuracties per jaar ongeveer duizend regeringsambtenaren en onderwijzers gedood. In de voor Noord-Vietnam totale oorlog werd *de directe militaire confrontatie* met de op dat terrein veel sterkere tegenstanders *uit de weg gegaan*. In plaats

daarvan werd een strategie „in mineur”² gesteld, een strategie van voortgezette en langdurige strijd. Het is opvallend dat, zodra deze strategie werd verlaten (bv. tijdens het Tet-offensief van 1968), er weinig resultaat werd geboekt.

b. *Het falen van Amerikaanse en Zuidvietnamese inspanningen*

Het leiderschap van Noord-Vietnam en de Vietcong beschikte niet over geheime wapenen, noch maakte het gebruik van nooit eerder toegepaste tactiek en strategie. De redenen voor succes ontrokken zich *niet aan onze waarneming*.

Deze redenen zijn voornamelijk terug te voeren op de politieke context waarin de VS de oorlog voerden en bleven voeren. Immers, verschillende oorzaken voor inmenging waren omstreeks 1970 weggevallen: het was niet meer vol te houden dat de VS in Vietnam de Chinese communistische expansie een halt toeriepen; de roeping, tot welke prijs dan ook de instandhouding van „de vrijheid” in Zuidoost-Azië te bevechten, was grotendeels verdwenen. Daarmee werd de oorlog in de VS steeds minder populair en kon de Amerikaanse politieke leiding niets meer doen dan zich uit het conflict losmaken; eerst militair, en vervolgens trachten de protégé politiek op de been te houden.

Dat laatste is blijkens de gebeurtenissen in de volgende jaren niet gelukt: Zuid-Vietnam heeft opgehouden te bestaan, het regime in Hanoi wist zijn gunstige vooruitzichten volledig te benutten (in de derde Vietnamese oorlog). Daarmee zijn de echte redenen van het communistische succes duidelijk aan het licht getreden: in Zuid-Vietnam werd niet de weerstandskracht opgebracht die gelijkwaardig was aan de geestkracht, toewijding, discipline en ijzeren vastbeslotenheid van de Vietcong. Wat de Verenigde Staten ook aan advies en steunprogramma's in geld, bewapening en troepen leverden, kon zich niet meten met de kwaliteiten van geestelijke, morele en disciplinaire aard bij de opponent. De winst voor de Vietcong vond tevens nog haar oorzaak in de omstandigheid dat het optreden van de VS en Zuid-Vietnam zich diende te beperken tot voor de Westerse democratie acceptabele strijdwijzen.

c. *De relaties tussen politiek en strategie*

Laten wij nog eens enkele richtlijnen van von Clausewitz herhalen:

Daß die Politik an den Krieg Forderungen macht, die

² Begrip ontleend aan de theorie van Beaufre.

er nicht leisten kann, wäre gegen die Voraussetzung, daß sie das Instrument kenne, welches sie gebrauchen will, also gegen eine natürliche, ganz unerläßliche Voraussetzung . . .

Nur dann, wenn die Politik sich von gewissen kriegsrischen Mitteln und Maßregeln eine falsche, ihrer Natur nicht entsprechenden Wirkung verspricht, kann sie mit ihren Bestimmungen einen schädlichen Einfluß auf den Krieg haben [18].

Vervolgens voegen wij daaraan nog een heden-daags inzicht toe:

The military objective is only the means to a political end. Hence the military objective should be governed by the political objective, subject to the basis condition that policy does not demand what is military — that is practically — impossible [19],

waarin duidelijk het primaat van de politieke leiding wordt verkondigd. Het is nu misschien mogelijk enkele kanttekeningen bij het behandelde onderwerp te plaatsen.

Duidelijk onderkennen wij hoe *beide partijen* voortdurend erop bedacht zijn de militaire doelstellingen dienstbaar te maken aan de politiek. Aangaande de manier waarop dat in beide kampen werd gedaan, zijn grote verschillen te constateren.

1. Bij de Noordvietnamese partij ontstaan een goede coördinatie en goed begrip tussen de politieke leiding en het militaire operbevel (belichaamd in de figuren Ho Tsji Minh en Giap). Mede begunstigd door een voortdurende, uitstekende realistische beoordeling van de toestand werd derhalve in de algemene strategie (d.i. politieke en militaire strategie) de beide componenten slechts een haalbaar takenpakket opgedragen. Voor de militaire strategie betekende dit, dat zij „in mineur” werd gevoerd, dat directe confrontatie met de sterke tegenstanders werd gemedend, dat daarom gedurende langere tijd onorthodoxe strijdwijzen de boventoon voerden en dat slechts dán tot actie „in majeure”³ werd overgegaan indien daarmee — ondanks groot risico op militair gebied — veel winst op politiek gebied viel te boeken. Wél werd met veel inspanning de militaire strategie op adequate manier aangevuld met middelen uit het arsenaal van de politieke strategie (indoctrinatie, diplomatie, onderhandelingstactiek, terreur, enz.).

2. Aan de zijde van de VS en Zuid-Vietnam ontwaren wij een voortdurende onzekerheid en onge-richtheid inzake het functioneren van de militaire

³ Begrip ontleend aan de theorie van Beaufre.

strategie in het bredere kader van de algemene strategie. Als grondoorzaken daarvan zijn naar mijn mening onder andere aan te voeren:

- de onbekendheid van de Amerikaanse politieke leiding met de specifieke omstandigheden van Vietnam;
- de zeer grote afstand tussen Vietnam en de VS;
- de culturele barrière en de taalbarrière tussen de bondgenoten;
- de veelvuldige mutaties in het leiderschap.

De bovengenoemde onzekerheid leidde tot de ongezonde situatie waarin de politieke leiding militaire doelstellingen formuleerde en opdroeg, die in feite niet waren te realiseren door uitsluitend geweldadige middelen toe te passen in grote conventionele verbanden (brigade- en divisieoptreden) en in dikwijls technologisch zeer geavanceerde vorm (strategische bombardementen). Weliswaar bestond het primaat van de politiek, doch men vraagt zich wel af in hoeverre de politiek het (militaire) instrument kende en bevroedde waarin nu juist de kracht van de opponent besloten lag.

Daarenboven leidde de hier geschilderde situatie ook tot rechtstreekse bemoeienissen van de politieke leiding met de gevechtshandelingen zelf in het

verafgelegen operatietoneel (de Amerikaanse presidenten bemoeiden zich persoonlijk met de leiding over de strategische bombardementen!) [20]. Deze gang van zaken werd met name in de hand gewerkt door het uitblijven van successen, ook nadat de VS zich metterdaad in het conflict hadden gemengd. Vele fricties tussen opperbevel en politieke leiding zijn daaruit natuurlijk te verklaren.

In dit verband is ten slotte nog zeker de vraag gerechtvaardigd, waarom de politieke leiding te veel verwachtingen koesterde van het gebruik van het militaire instrument? Zeker zijn hier verschillende generaals in gebreke gebleven. Reeds von Clausewitz stelde immers vast, dat de militaire opperbevelhebber een open oog dient te hebben voor de mogelijkheden *en de beperkingen* van het militaire apparaat, en dat het zeker ook zijn taak is omtrent die beperkingen en onmogelijkheden te waarschuwen. Het is duidelijk geworden dat personen als minister van defensie MacNamara en generaal Westmoreland — gelet op hun optimistische inzichten — in dit kader geen taak hebben onderkend. Integendeel, hun optimistische visie heeft de scepisis van verschillende politici weggenomen en aanmerkelijk bijgedragen tot de escalatie van het militaire geweld, dat daardoor tot een ondeugdelijk middel werd gegradeerd.

Literatuur

1. C. von Clausewitz — *Vom Kriege*. Dümmler, Bonn (1952)892.
2. Zie 1, blz. 108.
3. J. G. Stoessinger — *Why nations go to war*. St. Martin's Press, New York (1974)108.
4. Zie 3, blz. 111.
5. Zie 1, Anmerkung 280 (briefwisseling tussen von Clausewitz en Major i.G. von Roeder).
6. S. Menaul — Dien Bien Phu; in: *Decisive battles of the twentieth century*. Frankland and Dowling, Londen (1976)318.
7. Zie 1, blz. 115.
8. B. Brodie — Tet offensive; in: *Decisive battles of the twentieth century*. Frankland and Dowling, Londen (1976)326.
9. Vo Nguyen Giap — *Big victory, great task*. Pall Mall Press, Londen (1968)88.
10. Zie 3, blz. 117.

11. E. O'Ballance — *The wars in Vietnam*, hfdst. 2. Allan, Londen (1975).
12. Zie 3, blz. 122.
13. Zie 3, blz. 124.
14. Zie 1.
15. Zie 9, blz. 90.
16. Zie 11, blz. 130.
17. Zie 11, blz. 138, 139.
18. Zie 1, blz. 892, 893.
19. B. H. Liddell Hart — *Strategy, the indirect approach*, 3e dr. Faber and Faber, Londen (1954)351.
20. R. Evans en R. Novak — *Lyndon B. Johnson: the exercise of power*. Allan and Unwin, Londen (1967) 539.

VOOR VERDERE INFORMATIE AANBEVOLEN:

- B. Brodie — *War and politics*, hfdst. 7. Cassell, Londen (1974).
- R. J. O'Neill — *General Giap*. Cassell, Melbourne (1968).

De Zweedse neutraliteit tijdens de Tweede Wereldoorlog

H. Toorenvliet

publicist

Zowel tijdens de Tweede Wereldoorlog als daarna leverde de Zweedse neutraliteit de nodige stof op tot het voeren van talrijke discussies, waarbij in het algemeen veel kritiek te horen was. Sommige publikaties over dit onderwerp waren voor de Zweden verre van vleidend.

Bij een wat dieper ingaan op de vele factoren die de Zweedse politiek in de jaren 1939-1945 beïnvloedden en bepaalden, zal echter het bestaande misnoegen geleidelijk vervagen. Sterker nog, de wrevel kan geheel verdwijnen en zelfs plaatsmaken voor begrip en/of bewondering.

Door de voor iedereen zo belangrijke strategische positie van haar land zag de Zweedse regering zich telkenmale geplaagd voor een opeenstapeling van uiterst ingewikkelde internationale problemen, die — en wel op de kortst mogelijke termijn — een oplossing vereisten. Maar al te vaak stond daarbij de handhaving van de Zweedse onafhankelijkheid op het spel. Natuurlijk leverde de oplossing van dergelijke vraagstukken soms een beslissing op die aanvankelijk vreemd aardeed. Eerst veel later zou blijken dat het inzicht van de Zweedse regering volkomen juist was geweest.

Noodgedwongen leefden de Zweden jarenlang onder hoogspanning. Wanneer de ene dreiging was afgewend kondigde zich prompt een nieuwe aan. Evenmin dient over het hoofd te worden gezien, dat de ruwe spelregels van toen, gebruikt om een kleine mogendheid in een hoek te drijven, voor die van nu niet onderdeden. Ook toen bood het leefklimaat in de internationale politiek slechts overlevingskansen aan de sterksten en de slimsten.

Inderdaad kwam het wel eens voor dat de Zweden zelf het principe van strikte neutraliteit enigszins geweld aandeden. Het gebeurde evenwel sporadisch en alleen in het geval dat geen ander alternatief openstond. Zeer duidelijk stond daartegenover, dat de Zweden elke zich voordoende gelegenheid om de andere Scandinavische volken hulp te bieden met beide handen aangrepen. En die

hulp werd steeds onmiddellijk, royaal en met grote spontaneïteit verleend.

Ondanks de bijna onoverkomelijke moeilijkheden is het de Zweden gelukt buiten de oorlog te blijven. Op hun eigen manier brachten zij enorme offers. Daarom is het bij nadere beschouwing niet eens zo verwonderlijk dat de Zweden zelfs nu nog fervente aanhangers van het neutraliteitsprincipe zijn gebleven.

Strikte neutraliteit sedert 1905

Rusland was in de 15e en 16e eeuw Zweden's traditionele vijand, maar zelfs in de 19e eeuw werkte in Zweden de vrees voor de aanvalsdrijf uit het oosten nog door. Ten tijde van de regeringsperiode van de Zweedse koning Oscar II (1872-1907) was die angst de voornaamste oorzaak dat toenadering tot Duitsland werd gezocht. Zelfs overwoog Zweden serieus zich bij de Triple Alliantie aan te sluiten. Maar alleen het idee van een hechte binding ging ook toen al vele Zweden te ver. Vanzelfsprekend was bij deze gedachtengang de toenmalige gemeenschappelijke Zweeds-Russische grens (de Zweeds-Finse van nu) een factor van betekenis geweest. Deze Zweeds-Russische nabuurschap was een gevolg van de door Zweden in 1809 verloren oorlog, waardoor de Russen de mogelijkheid kregen Finland, dat sinds eeuwen Zweeds gebied was geweest, als Groothertogdom aan de Russische kroon toe te voegen. Aangezien Noorwegen — dat van 1814 af door een personele unie aan Zweden was gebonden — eveneens aan Rusland grensde, was in feite de Noors-Russische een verlengstuk van de Zweeds-Russische grens.

Na het verbreken van hun banden met Zweden, in 1905, konden de Noren hun eeuwenlang gekoesterde wensdroom, de onafhankelijkheid — van 1397 tot 1814 hadden de Denen bij hen de lakens uitgedeeld — eindelijk verwezenlijken.

De Russisch-Japanse Oorlog (1904/'05) betekende een aaneengesloten serie van verpletterende

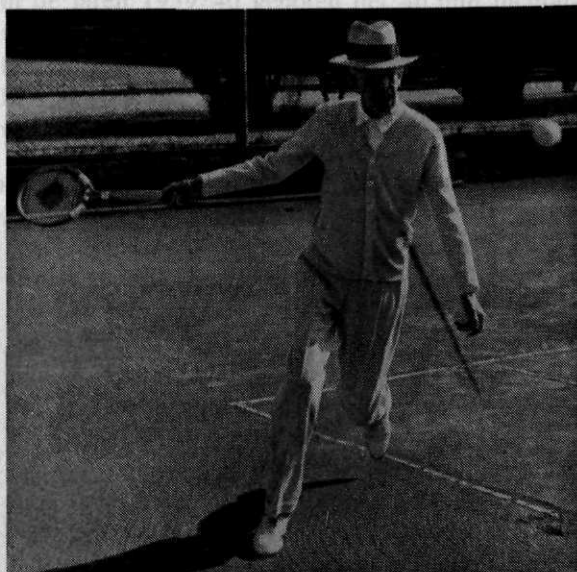
Russische nederlagen. Deze kansloze en onbekwaam gevoerde oorlog deed in de aan Rusland grenzende Europese staten de beduchtheid voor dat land aanzienlijk slinken. Ook in Zweden gaf dat echec de doorslag; de regering besloot tot een algehele herziening van de buitenlandse politiek. De vernieuwing maakte spoedig duidelijk dat de nieuwe koers neutralistisch was.

In 1914 was door de Zweedse regering de uitverkoren lijn zo ver doorgetrokken, dat de oorlogvoerenden van beide kanten geen moeite meer hadden met het aanvaarden en respecteren van Zwedens positie van strikte neutraliteit. Koning Gustaaf V (regeringsperiode 1907-1950) deelde geheel het standpunt van zijn ministers en zelf stelde hij alles in het werk om dat ingenomen standpunt zo veel mogelijk te bevorderen.

In vergelijking tot de Tweede Wereldoorlog lagen in de Eerste de kaarten voor Zweden veel eenvoudiger. Zowel de Noren als de Denen waren eveneens verklaarde voorstanders van de neutraliteitspolitiek en beide slaagden erin buiten de oorlog te blijven; Finland werd pas aan het einde van 1917 bij oorlogshandelingen betrokken. De Russen hadden van het begin van de oorlog — hun eerste succes in Oost-Pruisen was van geen belang — de grootste moeite hun Westfront in stand te houden, terwijl zij in de Oostzee maritiem een te verwaarlozen factor waren.

De Duitsers, die in de laatste decennia ook hun

Koning Gustaaf V (regeringsperiode 1907-1950), fervent aanhanger van de neutraliteitsgedachte én groot liefhebber van de tennissport

zeestrijdkrachten aanzienlijk hadden versterkt en uitgebreid, concentreerden zich hoofdzakelijk op de Noordzee; dit Duitse streven leverde, met uitzondering van enkele blokkademaatregelen, voor Zweden geen moeilijkheden op.

Alhoewel de Zweden sinds 1814 bij geen enkel Europees gewapend conflict waren betrokken geweest, hadden zij hun strijdkrachten nooit verwaarloosd; leger en vloot waren op peil gehouden en steeds tijdig gemoderniseerd.

Eveneens in tegenstelling tot de Tweede was in de Eerste Wereldoorlog de Zweedse publieke opinie niet onverdeeld op de hand van de geallieerden. Zeer spoedig na 1918 herstelden de Zweden met iedereen hun handelsbetrekkingen, ook met Duitsland. De Duitsers waren bevreemd op de wereldmarkt een rol van de tweede orde toebedeeld te krijgen en daarom genoten bij hen de landen die in de oorlog neutraal waren geweest grote aandacht. Tevens zochten zij naarstig naar mogelijkheden om ook in de militaire sector niet achterop te raken. Landen als Zweden, waar de geallieerden niet tot controle bevoegd waren, konden aan Duitse vestigingen goede vooruitzichten bieden.

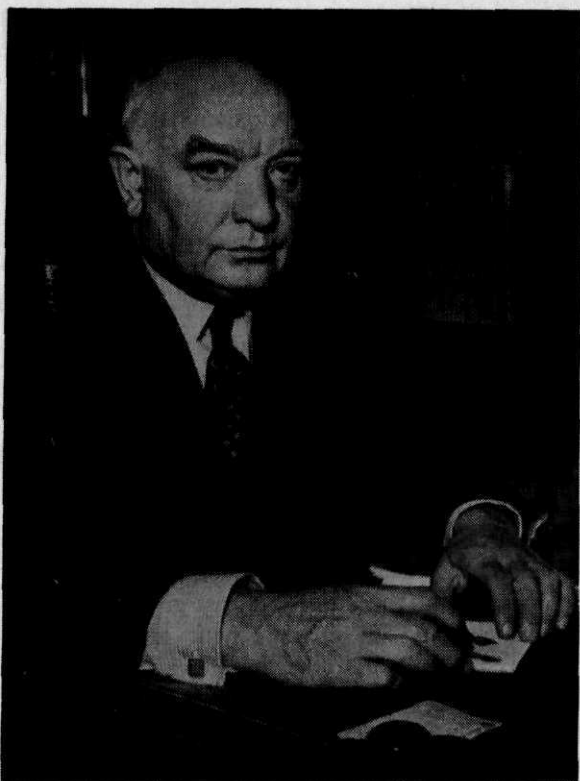
De Zweden legden dan ook de tijdelijke vestiging van Junkers bij Malmö en die van Heinkel bij Stockholm geen strobreed in de weg. In 1929 had het Zweedse Junkersfiliaal 450 werknemers in dienst. Het bouwde behalve voor Zweden ook gevechtstoestellen voor zeven andere landen, waaronder China en de Sovjet-Unie; de activiteiten van Heinkel waren beperkter en lagen hoofdzakelijk in de assemblagesector. Heinkel bouwde omstreeks 1925 watervliegtuigen voor de Zweedse marine; de onderdelen werden bij de Heinkel-Werke te Travemünde vervaardigd, daarna verscheept en in Zweden geassembleerd.

Onbewust legden de Duitsers de basis voor de later zo belangrijke Zweedse vliegtuigbouw, die vooral na de Tweede Wereldoorlog gevechtstoestellen van wereldklasse zou vervaardigen.

Deze uiterst zakelijke overeenkomsten deden echter aan de Zweedse neutraliteitsgedachte stellig geen afbreuk.

De Ålandeilanden

Toen Finland in 1917 het Russische juk afschudde, was het vrijwel direct op Duitse militaire assistentie aangewezen. Alvorens het Finse vasteland te betreden om daar de Witte eenheden te steunen, bezetten de Duitse troepen eerst de Ålandeilanden.

Per Albin Hansson, minister-president tijdens de moeilijkste periode van de Zweedse geschiedenis

Terzelfder tijd werden door de Zweedse regering al plannen gemaakt die de annexatie beoogden van deze archipel, na beëindiging van de oorlogstoestand. In 1919 werd dan ook met geallieerde toestemming een volksstemming gehouden; 95% van de bevolking van de eilandengroep stemde voor aansluiting bij Zweden. De Finnen, die nog maar juist orde op eigen zaken hadden gesteld, verzetten zich fel tegen de Zweedse plannen; ook zij eisten de soevereiniteit over de eilanden op. De betrekkingen tussen beide Scandinavische landen verslechterden dusdanig dat in 1920 de Zweedse gezant uit Helsinki werd teruggeroepen. Het jaar 1921 zou echter de oplossing brengen. Op 20 oktober ondertekenden de gevolmachtigden van Zweden, Finland, Estland, Letland, Polen, Duitsland, Denemarken, Engeland, Frankrijk en Italië een conventie, die de bevolking van deze eilandengroep in ieder geval voor de eerste vijftien jaar een periode van rust zou bezorgen. De voornaamste clause was dat de eilanden gedemilitariseerd zouden blijven. De archipel werd aan Finland toegewezen, dat echter opdracht kreeg het Zweedse karakter van de bevolking te respecteren.

In de periode van 1935 tot 1939 voerden de Zweden en de Finnen talrijke besprekingen — de riva-

liteit van weleer was geheel vergeten — over een eventueel remilitariseren van de archipel. Eerst probeerden zij de besprekingen nog geheim te houden, maar eind 1938 richtten Zweden en Finland zich openlijk tot de andere acht ondertekenaars van de Conventie van 1921 met het verzoek te willen meedelen of er wel of geen bezwaren waren tegen het op sommige eilanden opstellen van enkele door Zweden en Finnen bemande batterijen luchtafweergeschut en kustartillerie. Bij geen enkele van de acht regeringen stuitten de plannen op tegenstand, maar het verzet kwam van de zijde van de Sovjet-Unie. De Russen, die in 1921 niet waren uitgenodigd, protesteerden zo fel dat de Scandinaviërs de plannen ijlings naar de archiefkast verwezen.

Na het sluiten van het Duits-Russische niet-aanvalsact van 23 augustus 1939, waren de Zweden achteraf blij dat de plannen niet waren uitgevoerd: een gecombineerde Fins-Zweedse troepenmacht op deze eilandengroep, hoe klein ook, zou het risico bij de oorlog te worden betrokken aanzienlijk hebben vergroot.

Alom goodwill voor Zweden

Na de Eerste Wereldoorlog groeide Zweden uit tot een zeer welvarend land, overal geprezen als schoolvoorbeeld van een goed functionerende democratie. Het was een trouw lid van de Volkenbond en werd in Genève zowel in de Assemblée als in de wandelgangen graag aangehoord.

Met een kleine onderbreking in 1936 was van 1932 af de sociaal-democraat Per Albin Hansson Zweden's minister-president. In 1939 stond hij aan het hoofd van een regering, die uit leden van de socialistische en van de agrarische partij was samengesteld. De oud-premier Sandler was minister van buitenlandse zaken; hij was een kundig man, die men alleen maar kon aanwrijven dat hij geen voorstander was van de politiek van het Derde Rijk. Onmiddellijk na het uitbreken van de oorlogshandelingen begreep Hansson, die zowel in binnen- als buitenland vanwege zijn rustige en bewaamde manier van handelen zeer werd gewaardeerd, dat zijn regering een bredere basis nodig had. Nadat de conservatieven hem eerst de voet hadden dwarsgezet, gingen zij toch overstag. Na maandenlange onderhandelingen kon Hansson alsnog zijn regering van nationale eenheid vormen; zij was samengesteld uit socialisten, agrariërs, liberalen en conservatieven. Alleen de communisten

bleven buitenspel. Sandler werd vervangen door de uiterst behoedzame Günther, die evenals zijn premier de neutraliteitsgedachte hoog in zijn vaandel had geschreven. Het was deze regering Hansson, die Zweden ongeschonden door de Tweede Wereldoorlog zou loodsen.

De strijdkrachten

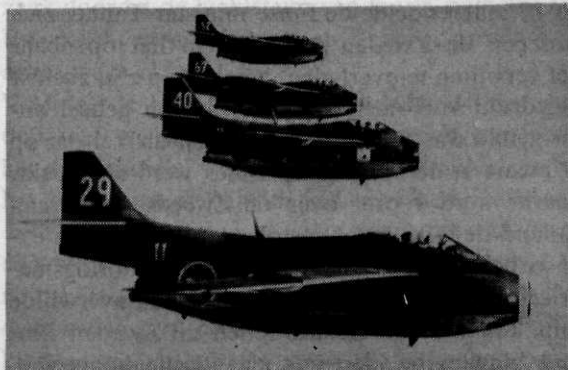
In de jaren '20 speelde de oprechte wens voor een eeuwigdurende vrede een grote rol. Vele regeringen — die van Duitsland en de Sovjet-Unie waren stellig níét daarbij — zagen zich daardoor genoopt de defensiebegrotingen aanzienlijk te besnoeien. Ook in Zweden was dat het geval; maar men deed het met mate, zodat een eventueel herstel spoediger en gemakkelijker zou kunnen worden gerealiseerd.

Tijdig werden in Zweden de brandhaarden onderkend en al in 1936 was met energie een begin gemaakt met het moderniseren en uitbreiden van de strijdkrachten. In deze periode bedroeg de duur van de eerste opkomst van de dienstplichtigen — de dienstplicht was in 1892 ingevoerd — voor vele onderdelen slechts een half jaar. Pas in 1941 werd de eerste oefening op één jaar gebracht; de herhalingsoefeningen werden tot driemaal één maand uitgebreid. Daarna waren de Zweden in staat desgewenst 600.000 man op de been te brengen; de totale sterkte van de gemobiliseerde strijdkrachten kwam tijdens de Tweede Wereldoorlog echter nooit boven de 400.000.

Daarbij hadden de Zweden het grote voordeel van een eigen wapenindustrie. Al lang voor de oorlog hadden de Boforsfabrieken een uitstekende naam; in de jaren 1939/40 genoten het 40 mm luchtafweergeschut en het 37 mm antitankkanon van Bofors een grote en internationale vermaardheid.

In 1943 was het Zweedse leger uitgegroeid tot een van de beste in de categorie „winterlegers”.

Kleine formatie Saab-verkenners tijdens een oefenvlucht

De Zweedse scheepsbouw had zich steeds aan de eisen van de tijd weten aan te passen. In het begin van deze eeuw bouwde men behalve snelle en doelmatige torpedoboten ook enkele kleine pantserscheepen; ondanks de geringe tonnage werd een maximum aan vuurkracht bereikt. Het bouwprogramma voor de marine van de jaren '30 was voornamelijk afgestemd op kleinere eenheden van grote snelheid; de nieuwbouw omvatte onder meer twee lichte kruisers, torpedobootjagers en motor-torpedoboten. Het devies vernieuwen en uitbreiden was eveneens van toepassing op het onderzeebootwapen.

Sinds 1936 was de luchtmacht een zelfstandig onderdeel van de krijgsmacht. In het najaar van 1939 beschikten de Zweden over 125 moderne gevechtstoestellen. Vlak voor het uitbreken van de Fins-Russische Winteroorlog (30 november 1939) werden 25 van deze toestellen, dus een vijfde van de sterkte, spontaan aan de Finnen afgestaan. Reeds in 1941 echter waren de luchtsrijdkrachten met negen sterke escadrilles uitgebreid. Daardoor was een enigszins redelijk peil bereikt; de periode van topsterkte kwam echter pas jaren na de Tweede Wereldoorlog.

In de moeilijkste jaren van hun bestaan was het voor de drie Zweedse krijgsmachtdelen een groot voordeel dat zij op zo bekwame wijze door de socialistische minister van defensie, Per Edvin Sköld, werden geleid. Hoewel de defensiebegroting van 1943 het tienvoudige bedroeg van die van 1936 bleek overduidelijk dat de gevoteerde gelden uiterst doelmatig werden gebruikt. Met een onbezwaard gemoed kon Sköld medio 1943 in de Riksdag verklaren, dat de eensgezinde Zweedse natie nu over een dusdanig defensieapparaat beschikte, dat de regering van welke mogendheid ook zich zeker tweemaal zou bedenken alvorens een aanval op Zweden te beginnen. Zowel in Berlijn als in Moskou wist men deze woorden naar waarde te schatten.

Plannen en werkelijkheid

Eigenlijk werd in Zweden ten tijde van de jongste eeuwwisseling al gespeeld met de gedachte aan een noordelijk blok. Behalve in de korte periode na de opheffing van de Zweeds-Noorse personele unie waren de betrekkingen tussen alle Scandinavische landen zonder meer goed. Hun belangen liepen meestal parallel, maar het waren juist de nuances in de externe bedreiging, en de daardoor ontstane

vrees, die de geschilpunten veroorzaakten. Daarom kwam men zelden of nooit uit boven het niveau van ietwat vage bindingen.

De eerste illusie was die van een defensief neutralistisch blok van de Zweeds-Noorse personele unie met Denemarken. De laatste illusie — na de Tweede Wereldoorlog — was die van een soortge-lijk blok, waarvan Zweden, Noorwegen, Denemarken en IJsland (als vervanger van Finland vanwege de bijzondere betrekkingen van dat land met de Sovjet-Unie) deel zouden uitmaken. Deze droom spatte als een zeepbel uiteen op 4 april 1949, de dag van de toetreding van Zwedens drie partners tot de NAVO. Dat nam niet weg, dat ondanks alles tijdens de beginperiode van de Tweede Wereldoorlog de onderlinge betrekkingen tussen de Scandinavische landen toch zeer nauw zijn geweest.

De eerste vuurproef

Op 18 en 19 oktober 1939 vond in Stockholm top-overleg plaats van regeringsleden van Zweden, Noorwegen, Denemarken en Finland. In de verte kon men de onweerswolken, die boven Finland tot ontlading zouden komen, al zien naderen. Het waren hoofdzakelijk de Zweden, die de Finnen nog positieve toezeggingen van hulp in velerlei vorm wilden doen.

Op 23 oktober deelde Sandler aan mevrouw Kol-lontay, de Russische gezante in Stockholm, mee dat de Scandinavische landen en Zweden in het bijzonder een onafhankelijk Finland zagen als een onmisbare factor bij de handhaving van de status quo in noordelijk Europa; dat werd op 2 november nog eens schriftelijk aan Moskou bevestigd. Maar elke insider wist bijna zeker dat een militair conflict niet lang meer zou kunnen uitblijven. De Fins-Russische onderhandelingen leverden geen enkel resultaat op en eind november was de oorlog een feit. Het onmiddellijke Finse beroep op de Volkenbond — noch Tsjecho-Slowakije noch Polen hadden een dergelijke stap ondernomen — haalde niets uit.

De Zweden lieten de Finnen inderdaad niet in de steek; behalve de reeds vermelde vliegtuigen stonden zij nog grote hoeveelheden oorlogsmaterieel af aan de Finse strijdkrachten: 100 luchtafweer- en 80 antitankkanonnen, 7 batterijen veldgeschut, 300.000 granaten, 84.000 geweren, 575 mitrail-leurs en 50 miljoen patronen. Bij Koninklijk Besluit van 15 december werd goedgevonden, dat het beperkte aantal van 200 Zweedse beroeps- en

5000 dienstplichtige militairen zich mocht aanmel-den als vrijwilligers voor dienstneming bij de Finse strijdkrachten.

De Zweedse militaire hulp werd in Moskou hoog opgenomen. In januari 1940 regende het protesten in Stockholm. Vanzelfsprekend waren het de Zwe-den, die in Moskou waren belast met de behartig-ing van de Finse belangen.

Het was eveneens in januari, dat Zweden en No-ren het eerste Brits-Franse verzoek, hun expeditie-korps de doortocht naar Finland toe te staan met een weigering beantwoordden.

Op 20 februari ontving de Zweedse gezant in Moskou de voor Finland bestemde vredesvoorwaar-den. Op 21 februari werd in de Zweedse Riksdag heftig gedebatteerd over de buitenlandse politiek; vooral de afgevaardigde Undén hekelde de rege-ring fel. Hij vond het regeringsstandpunt onge-rijmd: wél een soort interventie in het oosten, maar tevens handhaving van strikte neutraliteit ten aanzien van de oorlog in het westen... Zoals overal en altijd liepen ook deze discussies met een sisser af. In een gezamenlijk communiqué van 25 februari accentueerden de ministers van buiten-landse zaken van Zweden, Noorwegen en Dene-marken voor de zoveelste keer hun oprechte wil tot strikte neutraliteit. De Zweden koesterden de hoop, dat de Finnen spoedig de wijsheid zouden kunnen opbrengen de Russische voorwaarden te aanvaarden want anders zou hun onafhankelijk-heid onherroepelijk in het geding komen.

Op 2 maart kwamen de Britten en Fransen voor de tweede maal met een verzoek tot doorlating, hetgeen de dag daarop opnieuw door Zweden en Noorwegen werd geweigerd.

Op 6 maart vertrok de Finse delegatie naar Moskou om daar op 12 maart de voorwaarden te aan-vaarden. Vlak voor het bekend maken daarvan herhaalden de Britten en Fransen voor de derde maal hun verzoek. Onbegrijpelijk dat Londen en Parijs zich toen zo „welfremd” opstelden.

Op 13 maart voelde de Finse minister Tanner zich geroepen de Zweden en Noren in het openbaar met verwijten te overladen, hetgeen op zijn zachtst uitgedrukt volkomen onjuist was. Een geheel ander geluid was te beluisteren in een artikel dat op 19 maart in de New York Times werd afgedrukt. Daarin werd vooral over de Zweedse hulp aan Finland de loftrompet gestoken. Alles werd in ex-tenso behandeld: de enorme hulp aan oorlogsmate-rieel, de Zweedse vrijwilligers én de onverwijde hulp. Lange autocolonne reden uit Zweden Fin-land binnen, beladen met gigantische hoeveelhe-

den voedsel, warme kleding en medicamenten. In het voorjaar van 1940 telde Zweden ongeveer 6,5 miljoen inwoners en had voor hulp aan Finland per hoofd van de bevolking meer dan \$ 20,— uitgegeven!

Ten overvloedige lieten de Duitsers op 24 maart nog weten, dat zij in geval van een Engels-Franse doortocht in noordelijk Scandinavië beslist niet werkeloos zouden hebben toegezien. Alleen doordat toen enkele gebeurtenissen *niet* plaatsvonden, mag worden vastgesteld dat het westen door het oog van de naald is gekropen.

De Duitse ingreep

Met de verontschuldiging dat de geallieerden anders hetzelfde zouden hebben gedaan, ging op 9 april 1940 Duitsland over tot de bezetting van Denemarken, dat slechts symbolisch verzet bood, en tot troepenlandingen in Noorwegen. Hoewel het de Kriegsmarine vele schepen kostte, slaagden de landingsoperaties geheel. Gedurende de maand april toonde de Wehrmacht zich in staat het grootste gedeelte van het Noorse grondgebied inclusief de hoofdstad Oslo te bezetten. De Noorse verdediging stortte echter niet ineen, te meer omdat ook de Engelsen en de Fransen — zij het vrij laat en op te beperkte schaal — ingrepen. Zij hadden zich als voorlopig doel de inneming van de zo belangrijke havenplaats Narvik gesteld. Het waren vooral de Franse Alpenjagers en eenheden van het Vreemdelingenlegioen, die daar de spits mochten afbijten. Zij werden gesteund door Britse eenheden en door enkele Poolse bataljons, die zich als gewoonlijk fanatiek weerden. Het geheel werd aangevoerd door de Franse generaal Béthouart; de Duitse troepen ter plaatse werden door generaal Dietl gecommandeerd. Het duel tussen deze twee bergtroepenspecialisten bood stellig vele interessante aspecten. Toch was het gehele Narvikavontuur voor de geallieerden bij voorbaat een verloren zaak doordat de luchtsteun van te ver, namelijk uit Engeland, moest komen en daarom grotendeels achterwege bleef.

Voordat de felle strijd in noordelijk Noorwegen definitief werd beëindigd, speelde zich echter op het diplomatieke vlak nog veel af. Onmiddellijk bij het begin van de vijandelijkheden had Duitsland de Zweedse regering al laten weten dat van Zweden slechts één ding werd verwacht: de striktste neutraliteit. Dat was zó scherp geformuleerd, dat de Zweden terdege konden begrijpen dat zelfs het kleinste misstapje fatale gevolgen zou hebben.

Voor de uit Londen ontvangen uitnodiging, die eveneens op 9 april in Stockholm aankwam, tot actieve deelneming aan de oorlog aan geallieerde kant, werd vanzelfsprekend bedankt.

Op verzoek van Hansson richtte koning Gustaaf zich op 19 april door middel van een persoonlijk schrijven, waarin het Zweedse streven naar absolute neutraliteit nogmaals werd belicht, tot Hitler.

Een op 22 april toegestaan treintransport van Duitse gewonden over Zweeds grondgebied leverde kritiek en protesten op. Maar enige tijd later namen de Zweden eveneens geallieerde gewonden op; na een periode van eerste herstel werd deze groep ongehinderd naar Engeland getransporteerd. De Duitse druk had verder nog tot resultaat gehad, dat Zweden de in de beginperiode van de oorlog geïnterneerde leden van de Kriegsmarine liet repatriëren, maar al op 24 april had de Duitse regering bij monde van von Ribbentrop verklaard, dat het Derde Rijk de Zweedse neutraliteit als werkelijk serieus beschouwde.

Na felle gevechten waren Béthouarts troepen alsnog erin geslaagd, op 29 mei Narvik geheel van Duitsers te zuiveren. Toch besloten de geallieerden — de frontsituatie in Frankrijk verslechterde met de dag — hun troepen met ingang van 1 juni uit Noorwegen terug te trekken: de laatsten werden op 7 juni uit Narvik geëvacueerd. Eveneens kwam op 10 juni in noordelijk Noorwegen een einde aan de Noorse tegenstand. Daarmee was voor de Zweden het, althans bijna tastbare, oorlogsgevaar tijdelijk verdwenen. Even durfden zij vrijer adem te halen.

De Duitse blokkade van het Skagerrak, die sinds april '40 geheel was geïntensiveerd, had voor de Zweedse economie funeste gevolgen. Zweden verloor meer dan de helft van zijn buitenlandse handel, en de Zweedse afhankelijkheid van de Duitse economie werd aanzienlijk vergroot. Omdat nu vele Zweedse koopvaardischepen vrijwel doeleloos in Engelse havens verbleven, zetten de Britten Zweden onder diplomatieke druk met als doel deze schepen voor de duur van de oorlog te pachten. Nadat Engeland was akkoord gegaan met de Zweedse eis, de schepen niet voor troepen- en oorlogsmaterieeltransport te gebruiken, kwam de overeenkomst tot stand. Deze Engelse garantie vrijwaarde de Zweden enigszins voor Duitse kritiek.

Zweedse concessies

Na het einde van de strijd in Noorwegen begonnen

de Duitsers met de Zweden te onderhandelen over regelmatige treintransporten over Zweeds gebied. Op 8 juli 1940 werd een akkoord bereikt: per week zouden twee treinen van en naar Noorwegen over Zweeds grondgebied mogen rijden; toestemming voor dit transitoverkeer gold uitsluitend voor verlofgangers (de officieren mochten hun revolver bij zich houden, de onderofficieren en soldaten alleen hun bajonet), burgerpersoneel, levensmiddelen en medicamenten. In koor met de leden van de Noorse regering in ballingschap te Londen lieten de Engelsen luide protesten horen. Na verloop van tijd publiceerden de Zweden hun registratiecijfers waaruit bleek, dat uit Noorwegen meer Duitsers waren afgevoerd dan daarheen aangevoerd.

De Duitsers verminderden echter hun druk niet. Zij wisten daardoor nog te bereiken, dat van oktober 1940 af het aantal wekelijkse doorvoertransporten per trein van en naar Noorwegen van twee tot drie werd opgevoerd. Een later verzoek daarvan vier te maken stuitte echter op een Zweedse weigering.

Door vage maar bewuste loslippigheid van de Finse gezant in Stockholm, Pekko, waren de Zweden bij het begin van de lente van 1941 reeds enigszins op de hoogte van de komende Duitse aanval op de Sovjet-Unie. Zij begrepen dat de Finnen zo goed als zeker actief aan Duitse zijde zouden gaan deelnemen. Deze beperkte wetenschap werd een absolute zekerheid toen Zweden noodgedwongen de Duitsers opnieuw een concessie moest doen: het transport van de Duitse Engelbrechtdivisie op 25 april 1941 uit Noorwegen over Zweeds gebied via Haparanda naar Finland. Een volgend verzoek op dezelfde manier een tweede divisie te mogen overplaatsen werd evenwel afgewimpeld.

Verder toenemende druk

Tot het uitbreken van de oorlog op 22 juni 1941 hadden zowel Duitsland als de Sovjet-Unie belang bij de handhaving van de Zweedse neutraliteit. Na het begin van de oorlogshandelingen werd het Duitse standpunt herzien.

Op 5 juli 1941 zond Berlijn de ook in Finland niet onbekende dr. Karl Schnurre naar de Zweedse hoofdstad. Het voornaamste doel van zijn missie was, de Zweden te bewegen tot actieve deelneming aan de anti-bolsjewistische kruistocht. Zij voelden daarvoor echter niets en durfden dat openlijk te uiten. Tevens spraken zij hun misnoegen uit over de grote aandacht die de Duitse pers aan dit onderwerp besteedde.

Zelfs werd door Zweden niet eens overwogen, ten tweeden male Zweedse vrijwilligers naar Finland te laten vertrekken; ook tijdens de Duitse veldtocht in Noorwegen had de regering het vertrek van vrijwilligers verhinderd. Bovendien zouden de Finnen van de levering van Zweeds oorlogsmaterieel verstoken blijven; wel werd de reeds vroeger geaccepteerde opdracht tot leverantie van 24.000 stormhelmen nog uitgevoerd.

Toch moesten de Zweden opnieuw een offer brengen om het Duitse doordrammen te kunnen afremmen. Zo kregen de Duitsers faciliteiten voor het overvliegen van Zweeds territorium. Tot een later te bepalen tijdstip werd hen toegestaan, met de zogenaamde „koeriersvliegtuigen” van de Luftwaffe vrijelijk door het Zweedse luchtruim te vliegen. Deze concessie had voor Zweden een onaangename nasleep, aangezien de Duitsers daarvan ernstig misbruik zouden maken.

Inderdaad was na juni 1941 het principe van strikte neutraliteit geweld aangedaan. Als verweer kon worden aangevoerd, dat het nu bereikte dieptepunt alleen had kunnen worden vermeden door actieve deelneming aan de kant van de geallieerden en wel op een tijdstip dat zowel voor Zweden als geallieerden uiterst ongunstig was.

In februari 1942 ging de Duitse druk over in een directe bedreiging. De Duitse pers fulmineerde ongewoon grof tegen de in Berlijn zo gesmade Zweedse passiviteit ten aanzien van de Duitse veldtocht in de Sovjet-Unie; talrijke Zweedse publicaties werden fel gehekeld.

De Zweden gingen prat op hun recht tot vrije meningsuiting. Zelfs in deze benarde tijd was het mogelijk dat desgewenst de eigen media de regeringsbesluiten konden bekritisieren. Alleen de socialistische pers was door dik en dun unaniem pro-regering en anti-Duits. De kritiek op de regering kwam dus vooral uit conservatieve en liberale hoek. De algemene beschouwingen in het Svenska Dagbladet, het toonaangevende conservatieve dagblad, waren uitgesproken anti-Duits; de redactie van het Aftonbladet, het liberale dagblad, stond niet afwijzend tegenover het neutraliteitsprincipe doch was tevens verantwoordelijk voor talrijke artikelen met een pro-Duitse strekking. De leden van de Zweedse regering wilden beslist niet aan de persvrijheid tornen maar drongen bij de verschillende media soms wel op matiging aan. Deze verzoeken werden niet in de wind geslagen. Daardoor luwde de felheid, hetgeen ook de Duitse pers soms noopte tot een mildere berichtgeving.

De Duitse schendingen van het Zweedse luchtruim bereikten hun hoogtepunt in juni 1942. Omdat de Zweedse regering slechts zwak protesteerde werd dat ongewild een van de oorzaken van een hernieuwd opblaaien van de sentimenten. Opnieuw gaf de Duitse pers enorm af op de Zweden; de impulsen voor deze campagne werden door Goebbels persoonlijk verstrekt. Het zou tot het einde van december 1943 duren, alvorens de scherpe kantjes van de Duitse kritiek op de Zweedse houding definitief waren afgeslepen. Het behoeft geen betoog, dat de positie van de Zweedse gezant in Berlijn Rickert vooral in 1942 en 1943 verre van benijdenswaard was.

De kentering

Al vóór 31 december 1942 hadden de Zweden, kundige analysatoren als zij waren, besloten zeker 90% van hun angst voor de Duitsers als overbodige ballast overboord te gooien. Voor medio november 1942, dus bijna drie maanden voordat de restanten van het Duitse Zesde Leger zich op 2 februari 1943 aan de Russen overgaven, werkte de Zweedse luchtmacht opnieuw overeenkomstig verscherpte richtlijnen.

Op 18 januari verklaarde premier Hansson dat het idee om in een bepaalde situatie geen of niet voldoende tegenweer te bieden niet alleen onjuist maar zelfs verderfelijk was. In feite werd de balans van het ogenblik geopenbaard: het eens zo machtige Derde Rijk boette dagelijks aan kracht in, terwijl het eerst zo kwetsbare Zweden bijna de top van het militair mogelijke had bereikt. Van het begin van 1943 af zette de Zweedse regering zich in om de Finnen een separate vrede met de Sovjets te bezorgen en dat Zweedse streven sprak boekdelen. De door de Duitsers in de jaren 1940 tot en met 1942 aan de Zweden afgedwongen concessies werden nu stuk voor stuk ongedaan gemaakt. Te beginnen in mei 1943 mocht alleen nog maar door verlofgangers, en wel uiterst beperkt, van het transitoverkeer per trein gebruik worden gemaakt. Van augustus af werd deze doorvoermogelijkheid geheel beëindigd; slechts normaal goederenverkeer bleef toegestaan. Tevens viel in de loop van 1943 de Zweedse export naar Duitsland sterk terug. Eind mei 1944 werd definitief een halt toegeroepen aan de Duitse koeriersvluchten boven Zweeds grondgebied.

In de eerste helft van augustus konden de Zweden de Engelsen verblijden met een vakkundig gede-

monteerde maar complete V2 die op Zweeds gebied was neergekomen en niet geëxplodeerd.

De geallieerden gaven Zweden op 24 augustus 1944 te kennen dat het de hoogste tijd werd de betrekkingen met Duitsland radicaal te wijzigen.

Eind september verstrekke de regering aan de marine nieuwe en verscherpte richtlijnen voor de controle op buitenlandse — lees Duitse — koopvaardischepen, waarvan de vaarrichting deed vermoeden dat zij een Zweedse haven wilden aanlopen. Deze maatregelen golden zowel voor de eigen territoriale wateren als daarbuiten.

In november 1944 verbood de regering alle export naar Duitsland en verwittigde Berlijn, dat het aflopende Duits-Zweedse handelsverdrag niet zou worden vernieuwd.

Als eerste van de neutrale Europese landen had Zweden de regering van de Vrije Fransen al op 21 juni 1944 de facto erkend.

In de tweede helft van 1944 voorzagen de Zweden het Deense verzet niet alleen van levensmiddelen doch ook van wapens en munitie.

Oprichting politiekorpsen

De Noorse regering in Londen vroeg in het voorjaar van 1943 Zweden toestemming voor het oprichten van een Noors reservepolitiekorps op Zweeds grondgebied. De Zweden gingen geheel akkoord en nog in dat zelfde voorjaar waren er al 250 man in opleiding. De instructeurs waren in Engeland geschoolde Noren, de bewapening werd door Zweden verzorgd. Vrij spoedig waren de Duitsers van de nieuwe organisatie op de hoogte en weldra bestookten zij Stockholm met vragen.

Aanvankelijk durfden de Zweden het bestaan van het korps te loochenen, maar door de snelle groei en toeloop was dat niet vol te houden. In november erkenden zij het bestaan van het korps tegenover de Duitsers, waarbij zij het accent legden op de status van *reservekorps* en durfden te suggereren dat de Duitsers bij het bestaan van dat korps nog wel eens gebaat konden zijn. De protesterende Duitsers bleven echter verontwaardigd. In december bedroeg de sterkte van het korps 9500 man, de vaste beroepskern van 1500 man inbegrepen. In het voorjaar van 1944 was de maximale sterkte bereikt, namelijk 13.500.

De toekomstige taak voor het korps was duidelijk: orde en rust handhaven na de te verwachten Duitse aftocht en een Russische bezetting voorkomen. Te zijner tijd zouden de Amerikanen transport-

vliegtuigen ter beschikking stellen om de politietroepen naar de daarvoor in aanmerking komende plaatsen over te brengen. Op 1 mei 1945 deelde minister Sköld mede, dat desgewenst Zweedse troepen ter assistentie konden worden ingezet. Inmiddels was in Zweden ook voor Denemarken een soortgelijk korps opgeleid, dat uit 3500 man bestond.

Geslaagde humanitaire acties

In de laatste twee oorlogsjaren vonden belangrijke acties plaats, die zeker niet van politieke betekenis waren ontbloot maar die toch in de eerste plaats op het humanitaire vlak lagen. Bij deze gebeurtenissen waren het zonder uitzondering de Zweden die de hoofdrollen vervulden. Drie markante episodes, die moeiteloos de voorpagina's van de wereldpers haalden, verdienen zonder meer te worden gememoreerd.

Tijdens de Duitse bezetting bleef Raoul Nordling, zeer geziene Fransgezinde Zweed, als consul-generaal van zijn land in Parijs op zijn post. Talrijke malen zette hij zich succesvol in om Fransen uit de handen van de Duitse politie te redden. Doordat in augustus 1944 de geallieerden snel naar de Franse hoofdstad doorstootten, kreeg hij gelegenheid de kroon op zijn werk te zetten. Vroegtijdig zette hij de Duitse garnizoenscommandant van Parijs generaal von Choltitz, die deze functie ná 20 juli had verkregen, onder druk om Parijs te sparen. Aanvankelijk bleef von Choltitz echter vasthouden aan de opdracht van Hitler en het Duitse opperbevel „Verdedig Parijs tot het bittere einde”. Nadat echter in Parijs felle gevechten tussen Franse ondergrondse strijdkrachten en de Wehrmacht waren uitgebroken, bezweek de Duitse generaal voor Nordlings argumenten: hij gaf er toch de voorkeur aan met schone handen de geschiedenis in te gaan en niet als iemand die de schuld droeg voor de gehele of gedeeltelijke vernietiging van Parijs. Zelfs kreeg Nordling hem zo ver, zich aan de verzetslieden over te geven en niet te wachten op de komst van de Amerikanen. Deze vonden dan ook een nagenoeg geheel bevrijde stad. Alleen de intocht van generaal De Gaulle op 25 augustus werd nog ontsierd door vuur van enkele achtergebleven Duitse sluipschutters, die echter snel konden worden geëlimineerd.

Op 19 september 1944 ondertekenden de Finnen in Moskou het wapenstilstandsverdrag. Daarbij verplichtten zij zich actief deel te nemen aan het verwijderen van alle Duitsers die zich nog op Fins

Graaf Folke Bernadotte, redder van duizenden mensenslevens

grondgebied bevonden. Eind september was de Duits-Finse Laplandoorlog een voldongen feit (zie: „Finland tussen hamer en aambeeld”. *Mil. Spect.* 147(1978)(4)169). Het tijdig aan de bewoners van het noordwesten van Finland verstrekte regeringsadvies, zich zo mogelijk op Zweeds gebied in veiligheid te stellen, werd niet in de wind geslagen. Zonder enige aarzeling namen de Zweden ongeveer 100.000 mensen liefdevol op.

De menslievende acties van graaf Folke Bernadotte, vice-voorzitter van het Zweedse Rode Kruis, verdienen eveneens grote bewondering. De bedoeling was door onderhandelingen met de Duitse machthebbers binnen de kortst mogelijke tijd een maximum aan Scandinavische gevangenen uit de Duitse concentratiekampen te bevrijden, waarna zij met Zweedse autobussen konden worden afgevoerd. Alles was tot in de perfectie voorbereid. Het personeel, van chauffeur tot dokter, bestond uitsluitend uit vrijwilligers. Men had royaal voor eigen voedingsmiddelen, benzine en medicamenten

gezorgd; de geallieerden waren geheel op de hoogte gesteld.

Begin 1945 begon Bernadotte met zijn besprekingen, waarbij onder meer Kaltenbrunner, von Ribbentrop, Schellenberg en Himmler werden betrokken. De gehele onderneming stond of viel met het al of niet verlenen van toestemming door Himmler. Deze zag een beperkte mogelijkheid tot het oppoetsen van zijn eigen zo besmeurde blazen en uiteindelijk verklaarde hij zich akkoord. Daarna werd de hulp bij de organisatie en realisatie hoofdzakelijk door Schellenberg verleend die daardoor ook zijn eigen leven redde.

De in aanmerking komende gevangenen konden nu met inschakeling van de Zweedse transportauto's — geen eenvoudige opgave, want de wegen in het toen elke dag kleiner wordende Duitsland waren in een deplorabele staat — in het kamp Neuengamme bijeen worden gebracht. Vandaar konden de befaamde witte bussen ongehinderd via Denemarken naar Zweden rijden. Dat alles speelde zich af in de periode van half februari tot eind april 1945. Het resultaat van Bernadottes missie overtrof zelfs de stoutste verwachtingen: bijna 20.000 mensen werden bevrijd en overleefden daardoor de oorlog.

Vrede, ook voor Zweden

Slechts enkele uren voor de Duitsers op 7 mei 1945 de capitulatievoorwaarden te Reims ondertekenden, verbrak Zweden de diplomatieke betrekkingen met Duitsland.

Hoewel zelfs de Duitse aftocht uit Noorwegen zonder grote moeilijkheden werd voltooid, was Zweden het laatste land in Europa dat demobiliseerde.

De minister van buitenlandse zaken Günther, die op een briljante ambtsperiode kon terugzien, gaf op 31 juli 1945 zijn portefeuille over aan de reeds genoemde Undén. De Zweedse gedragslijn veranderde evenwel nauwelijks: hier een kleine nuance minder strikte neutraliteit en daar iets meer vertrouwen in eventuele internationale bindingen. In feite had de Zweedse buitenlandse politiek maar één grondbeginsel: „Realpolitik"! En de door deze politiek bereikte resultaten hadden meestal alom tot tevredenheid geleid.

De naoorlogse situatie

Uit de laatste gezichtshoek bekeken was het niet meer dan logisch dat de Zweden — uitermate ge-

stimuleerd door hun vooruitziende minister van handel Eriksson — al vóór het einde van 1944 met de Russen onderhandelden over een handelsvereenkomst. Het uiteindelijke resultaat was het akkoord van 8 oktober 1946, waarover beide partners zich tevreden betoonden.

Een aangelegenheid, die in deze periode de Zweeds-Russische betrekkingen schaadde, was de aanwezigheid van 35.000 Baltische vluchtelingen op Zweeds grondgebied; maar ook deze zaak werd opgelost. Aanvankelijk wilden de Sovjets allen doen repatriëren, maar dat was voor de Zweden onaanvaardbaar. In juli 1945 werd slechts een honderd zestigtal Balten aan de Sovjet-Unie uitgeleverd; de leden van deze kleine groep hadden niet alleen de Duitse wapenrok gedragen doch waren bovendien van oorlogsmisdaden beschuldigd.

Vanzelfsprekend werkte de aanwezigheid in Stockholm van mevrouw Kollontay — haar ambtsperiode aldaar was in 1930 begonnen en werd pas in de loop van 1948 beëindigd — voor Zweden als een pluspunt. Deze volleerde diplomate kende de Zweden door en door en zij erkende het gecompliceerde van de talrijke vraagstukken die een snelle én juiste afhandeling vereisten. Meer dan eens liet zij merken dat zij, zo geen bewondering dan toch wél begrip voor de gekozen oplossingen kon opbrengen.

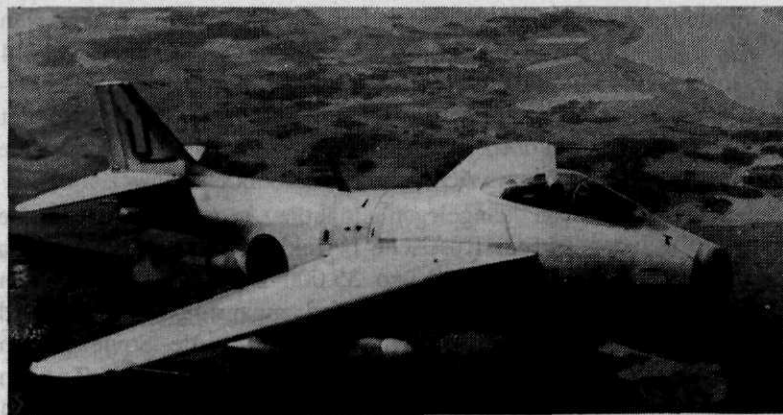
Het herstel van de Zweeds-Amerikaanse handelsbetrekkingen voltrok zich eveneens geheel in overeenstemming met de verwachtingen; reeds tegen het einde van 1946 floreerde de Zweedse handel met de Verenigde Staten als vanouds.

Toch waren het vooral de Britten die voor de Zweedse gedragingen tijdens de Tweede Wereldoorlog het meeste begrip konden opbrengen; zij beschikken nu eenmaal over de eigenschap zich in andermans positie te kunnen verplaatsen.

Op 9 november 1946 was Zweden een gewaardeerd lid van de Verenigde Naties geworden. In bijna alle door de VN opgerichte vredes machten werden Zweedse eenheden opgenomen; deze militairen wisten de hun opgedragen taken steeds op voorbeeldige wijze te vervullen.

De Zweedse voorkeur voor de strikte neutraliteit vierde opnieuw hoogtij in 1949 nadat Denemarken en Noorwegen tot de NAVO waren toegetreden, maar voor deze verdragsorganisatie zelf betekende het zonder meer dat haar noordflank voorgoed uiterst zwak zou zijn.

Na het uitbreken van de Koreaanse oorlog in 1950 zonden de Zweden een goed uitgeruste complete ambulanceafdeling naar Korea. Op deze wijze ga-

Iedere foto van de Saab S29C roept onmiddellijk twee begrippen op: kracht en snelheid

ven zij toch blijk van hun sympathie voor het Westen.

De naoorlogse strijdkrachten

Als gewoonlijk werden de Zweedse strijdkrachten volledig op peil gehouden en zij werden (en worden nog) steeds aangepast aan de eisen van het moment. Zweden was een van de eerste en weinige landen, dat atoombomvrije schuilplaatsen bouwde; het Zweedse landschap leent zich daarvoor bij uitstek.

Al voor de Tweede Wereldoorlog was de Zweedse vliegtuigindustrie in staat gebleken zelfstandig doelmatige gevechtstoestellen te vervaardigen. In het begin van de jaren '50 groeide deze industrie tot een hoogtepunt uit. Omstreeks 1954 — in dat jaar werd bijna een kwart van de staatsuitgaven aan de defensie besteed — was de Zweedse luchtmacht uitzonderlijk sterk geworden. Vanzelfsprekend kon deze bijzondere positie niet lang worden voortgezet, te meer omdat kleine mogelijkheden snel kunnen worden voorbijgestreefd. Het heeft echter wel tot de verbeelding gesproken dat een Zweedse verkenner van het type S29C op 23 maart 1955 met 901 km per uur het wereldsnelheidsrecord kon veroveren.

Literatuur

- K. Hildebrand e.a. — *Sweden, a wartime survey*. The American-Swedish News Exchange, New York (1943).
F. Bernadotte — *Het einde*. Zuid-Hollandse Uitgevers Mij, Den Haag (1947).
A. Svenson — *Witte bussen*. Zuid-Hollandse Uitgevers Mij, Den Haag (1948).

De goede faam van de Zweedse gevechtstoestellen bleef; ook nu nog spreken alleen al namen als Lansens, Draken en vooral Viggen voor zich zelf. Heden ten dage is de Zweedse luchtmacht met een personeelsbestand van iets meer dan 10.500 man in staat 504 (!) moderne gevechtstoestellen in de lucht te brengen.

Zowel de landmacht als de marine hebben evenmin aan kracht ingeboet. Integendeel zelfs, en juist daarom worden ook deze Zweedse krijgsmacht-delen internationaal nooit ondergewaardeerd.

Voor de komende periode zijn de politieke vooruitzichten voor Europa verre van rooskleurig. Van de soms zeer sombere voorspellingen behoeft slechts een fractie uit te komen om politieke machtsverschuivingen in te leiden, en onherroepelijk zal ook de NAVO daarvan de weerslag ondervinden.

Van dergelijke mogelijkheden is men ook in Stockholm terdege op de hoogte. Aansluiting van Zweden bij de Westerse coalitie biedt, althans zeker voorlopig, Stockholm geen enkel aantrekkelijk aspect. De oude leuze van „de neutraliteit van Zweden is een garantie voor de vrede” doet het nu weer beter dan ooit.

- F. la Ruche — *La neutralité de la Suède (1939-1949)*. Nouvelles Editions Latines, Parijs (1953).
S. Abrahamson — *Sweden's foreign policy*. Public Affairs Press, Washington DC (1957).
O. F. Ander — *The building of modern Sweden (The reign of Gustav V 1907-1950)*. Augustana Book Concern, Rock Island (Ill.)/USA (1958).

Information, intelligence and psychological operations in Ulster

Norman L. Dodd

colonel UK Army, retired

The aims of successive British Governments since the beginnings of 'the Ulster troubles' in 1969 have remained unchanged. They have been, and still are: to put an end to violence and terrorism and to achieve a stable peace in Northern Ireland, to ensure to every citizen of Northern Ireland, no matter what his political beliefs or religious faith, the same impartial treatment, the same freedom from discrimination in all matters, and the same equality before the law as are enjoyed by every other citizen of the United Kingdom.

Noble aims indeed but constantly frustrated by the murderous activities of a comparatively small number of dedicated terrorists of the Provisional Irish Republican Army (PIRA) and of the various extremist organizations of the so-called Protestants. Although divisions in Ulster have grown up over the past centuries based upon different religious beliefs the outrages perpetrated by both sides are not carried out by true members of Christian churches. They are done to intimidate and coerce the population to support IRA's policy of integration with Southern Ireland, unacceptable as this is to the vast majority of the population of Northern Ireland, and to encourage a feeling of disillusion with Irish affairs amongst the citizens of the rest of the United Kingdom so causing them to demand the withdrawal of the Army from the Province. The Ulster Defence Association, the Ulster Volunteer Force and the Ulster Freedom Fighters and the sectarian individual murderers are concerned with 'protecting the Protestant workers' often by revenge killings against members and supporters of the IRA.

Proven methods not efficacious in Ireland

From the end of the First World War the British Army had a wealth of experience in counter-insurgency and 'aid to the civil power' operations. They had developed proven methods of operations from major anti-terrorist 'wars' in Malaya,

Borneo, Kenya, Aden and Cyprus, and riot controls in India, Egypt and West-Africa. In 1969 when the Army was called into Ulster the units concerned were able to carry out their tasks because they were mainly concerned with riot and crowd control, acting in direct aid of the police forces. In fact the soldiers were welcomed at first by Catholics and Protestants alike; the first because they feared an attack by the Protestants and the latter because they thought they were about to face an armed insurrection planned by the IRA. By a mixture of clever propaganda, threats and violent intimidation the IRA soon alienated many Catholics from the Army and the Protestant extremists played upon the disappointment that the Army had not 'put the militant Catholics' in their place and was not hard enough on the IRA.

It soon became apparent that internal security methods evolved elsewhere, although useful background, were not relevant to a campaign waged in the sophisticated environment of a Province of the United Kingdom. Especially in one which had an open border with another country whose commitment at that time to the 'two Irelands' status was suspect, to say the least. Every operation taken by the Army was in the full glare of world wide publicity, with the TV camera bringing every action into the sitting rooms of millions of people. The IRA were quick to seize upon the propaganda possibilities of this new situation: riots, shootings, stoning of police and the security forces could and were so designed to ensure that it appeared that the soldiers were operating against women and children and if any person was injured or killed it was because of the 'brutality of the police or army'.

The blanket internment of IRA suspects, whilst removing many terrorists from the streets, probably proved counter-productive in the open environment of Northern Island. It presented the IRA with a ready made and on-going propaganda exercise. Unfair arrest, brutal treatment, the plight

Royal Welch Fusiliers on patrol in the troublesome district of Fountain Street, Strabane

of the women and children of the internees were cleverly presented as being the fault of the security forces and given coverage particularly in the United States. There large sums of money were raised to help those suffering under detention, money which was most likely used to purchase and ship arms to the Province.

Unlike other internal security problems the situation developed into one in which the Army was, and still is, to some extent, holding the ring between to opposing forces rather than supporting a government against a faction fighting for independence or a communist inspired uprising against a lawful government. And in a situation in which the political ground rules are constantly changing, and with them the organization and control of the police forces which the Army is and was supporting.

A different approach

It is perhaps the latter changes which were a major reason for the assumption by the Army of many intelligence and psychological operations in Ulster. For many years the Royal Ulster Constabulary (RUC) was virtually 100 per cent Protestant and was highly suspect amongst the Catholic population. The Chief Constable was directly responsible to the Prime Minister of Northern Ireland which reinforced the view that the RUC was an extension of Protestant domination. In some Catholic areas the police hardly functioned at all. Further the RUC was grossly understrength and vastly outnumbered during any disorders. In 1969 the RUC was disarmed and made respons-

ible to the courts as in the rest of the United Kingdom. At the same time the tough and effective reserves, the RUC B Specials, were disbanded as being too Protestant and too 'oppressive'. The morale of the force reached a new low and as late as 1974 it was still very understrength. Police intelligence, partly through lack of funds and partly because of the lack of contact in the Catholic — IRA — areas, was quite inadequate.

If the Army and RUC were to have any chance of finding the hard core terrorists and of breaking up their organization the intelligence service based upon the Special Branch had to be rebuilt from scratch. The collection of intelligence must go hand in hand with the restoration of confidence in the security forces; people will not be prepared to provide information unless they know that they are safe from reprisal. Here the Army and RUC are at a disadvantage, the terrorist forces — particularly the PIRA — are utterly ruthless in their treatment of informers and 'traitors'. The shooting off of kneecaps is the usual minor punishment, torture and murder are common punishments. But even interrogation in depth by the security forces, which included the deprivation of sleep for a period although no actual beatings, caused the Irish Government to take the British Government to the World Court on charges of 'inhuman behaviour'.

In 1970 the British Government decided to increase the numbers of units in Ulster and to raise a special local part-time force for home protection. This was the Ulster Defence Regiment which has now reached a strength of about 9000 all ranks. By August 1972 the Army re-established the pre-

sence of the security forces and, as far as possible, of the RUC throughout what had previously been called the 'no-go areas' dominated by the IRA. In March 1972 the British Government abolished the Northern Ireland Government because the Stormont, as it was called, had failed to agree upon any form of power-sharing. Instead Direct Rule from Westminster was instituted. A situation which continues today. Whilst this process of attempting to restore confidence amongst the general public was going on, the Army, the RUC and the Government were developing an intelligence system and a suitable command and control network throughout the Province.

Organization of the theatre

The Army, assisted in some cases by RAF Regiment squadrons and RAF and RN helicopter units and Royal Marine Commandos, divided the whole Province into areas each under the command of a formation commander who is responsible for assisting the civil power to maintain order. His operational area is sub-divided to regiments, battalions or similar units. These areas can be a section of a town or city or a larger rural area. The unit commander then allocates his area down to sub-units. At each command level there is a joint Army/RUC operational centre with representatives attached from the Special Branch, the local government and other interested parties, fire brigade, medical, RAF or Navy as required.

Units are as far as possible retained in one area for the whole of their four month's tour of duty in the Province. This permits the building up of very detailed records of everybody and everything in the area of their responsibility. This record is maintained at the joint operations centre and is con-

stantly up-dated. Personnel are expected to know every inch of their terrain, the streets, alleyways, and the inhabitants. The arrival of new faces must be seen and recorded, car number plates noted and anything unusual reported. Constant patrols on foot and by vehicles, observation posts and close contacts with the local people through schoolmasters, the clergy, community leaders and the members of the UDR provide a vast source of detailed information which is collated and entered on a card index. Wherever possible photographs are taken of those involved in incidents, attending marches or the funerals of IRA or other extremists. By crossreference and by the use of intelligence summaries complete dossiers on any person can be produced rapidly.

Constant mobile patrols take place, these are carried out on foot and with the use of vehicles, land rovers or armoured cars in dangerous areas. Helicopters are useful for carrying patrols to outlying areas and for surveillance of minor roads in the border zone. Observation and check points are established in vital areas. RUC personnel accompany many of the patrols which form a most important source of information and intelligence. They depend for their success upon the alertness and powers of observation of the junior leaders and foot soldiers. Snap searches and vehicle checks carried out without warning are useful but cause some traffic congestion and are not popular. However they are very worthwhile and have produced useful evidence and sometimes wanted personnel.

Raids upon suspected houses where wanted men may be hiding or where meetings are taking place are productive. These must be carefully planned because the occupants may be armed and get-away arrangements will certainly have been made.

Feet, land rovers and helicopters all play their part in the search for information and intelligence; a Scout helicopter at Aldergrove Airport, Belfast

Arms searches must be made whenever positive information is obtained; experience has shown that normally arms are not held in houses but are hidden in the areas where they are expected to be used. These can be derelict buildings, hedgerows, outhouses or bunkers. For these searches trained 'sniffer dogs' as well as modern electronic search devices have been found invaluable and save the trouble and unpopularity of tearing houses and furniture to pieces. Once either suspected terrorists or arms, explosives or ammunition have been found the full armoury of the police and their laboratories is brought into play to find evidence and to link other with the arrests. This is a police and not an Army responsibility.

Special Branch assisted by Army Intelligence and SAS

At the beginning of the troubles the Army was not enthusiastic about being involved in covert operations, these being considered to be the preserve of the Special Branch. Unfortunately the numbers and resources of this Branche were inadequate for the task; the Army therefore seconded Intelligence Corps personnel to the RUC and they have been employed in this role ever since. As the influence of the Security Forces increased more of the general public have been willing to telephone information anonymously to special telephone numbers advertized in the press. These 'tip-offs' have been particularly successful and have led to the arrest of many wanted persons and to the recovery of large quantities of arms and ammunition.

It became apparent that in such areas as the mainly Republican and rural South Armagh there was scope for the use of the Army's specialists in covert warfare, the Special Air Service, the SAS. A force which is particularly disliked by the PIRA and one which they have done their utmost to discredit. A sure proof of the success of the Regiment! The methods of operation of the SAS have been kept very secret although it was announced recently that their numbers in the Province have been increased and that more ordinary army personnel have been trained in 'SAS methods'. The SAS are permitted to wear civilian clothes and by the use of infiltration, informers, long term observation patrols and 'stay behind' parties have been able to break down the hold of the PIRA on the area and to cause a feeling of unease amongst their supporters. Contrary to popular belief and IRA propaganda the SAS do not provide professional

Arms and ammunition are often stored in derelict houses

assassination squads though no doubt they could do so. To use such methods in a Province of the United Kingdom would be abhorrent to the general public; it is their duty, as it is for the remainder of the Army and the RUC, to bring terrorists to justice and to provide evidence to convict them. The methods they use may be unconventional but they are not contrary to civilized behaviour.

Interrogation of suspects has always produced information and intelligence but, as already mentioned, it is a highly immotive subject. It was unfortunate for the Army that there was such an outcry over the interrogation in depth of the 12 suspected IRA terrorists in August 1971. The techniques used were very successful, considerable information was received which undoubtedly saved many lives and provided information which directly or indirectly led to the identification of some 600 to 700 IRA members as well as making possible the recovery of large quantities of explosives, arms and ammunition. The very fear of interrogation fed by the distortions of the IRA propaganda caused many arrested suspects to 'tell all' even before being handed over to the interrogators. This situation was quickly realized by the IRA who introduced training in resistance to interrogation. After the public hue and cry over the methods used they were abandoned. However interrogation is still one of the most important means of gaining infor-

mation. The 'interrogation affair' was a propaganda and psychological success for the IRA and came at a time when the security forces were seemingly always on the defensive in these fields. They were constantly having to deny allegations made by the terrorist organization and it is a fact of life that the first story, true or otherwise, is the one which the public seems to remember.

Psyops

The role of the intelligence branches, whose information must be followed up by the Army and police, is to infiltrate, break up and destroy the enemy psychologically and so restore the feeling of security to the general public. The security forces were ill equipped to carry out this task. The British psyops staff are said to have totalled 30 world wide and the remainder of the Army had little experience in this field; indeed most unit commanders felt these operations to be 'political' or a matter for the public relations staff.

To be successful in psyops it is first necessary that the Government's message must be true, it must be said with one convincing voice and must aim at persuading the people that their ends are not served by assisting the terrorists or by considering them to be their 'protectors'. Until the declaration of Direct Rule the various governments did not speak with one voice and with Stormont still in operation it was difficult to persuade many Catholics and Protestants that their best defenders were not their own 'defence forces'. This has now been corrected and the message comes directly from the Westminster Government and is interpreted by the joint civil servant and security force headquarters in Ulster.

Winning the 'hearts and minds' of the local people has always been a primary objective of security forces and Ulster was no exception. The Army went onto the offensive on this front early in the troubles, community projects were commenced, bisectarian youth clubs were opened in Belfast, dances, hiking trips, assistance to the Scouts and Guides, sporting activities and help to the aged were all part of the program. Many of these projects were and are successful but it is almost beyond the powers of any genius to 'sell' the British Army and the RUC in some of the Catholic ghettos. However, taken over all the program has been worthwhile and has, as side effect, produced many tip-offs and useful intelligence from people who do not mind speaking in a relaxed situation. Unfortunately the heavy commitments given

to the troops and the lack of time available have limited the role they can play.

Revaluation of PR

The lagging behind of the PR effort has already been mentioned. This was probably due to an underestimation of the power of the press and in particular of the TV cameras. The British public are used to seeing the Army on the TV screen carrying out Ceremonial Parades, Tattoos, Escorting the Queen, on military manoeuvres and at Open Days. The effect of seeing troops wearing protective clothing and battle order charging civilians, firing rubber bullets and grabbing suspects in the streets of the United Kingdom was surprising, to say the least. Further, British officers and soldiers have been under orders not to give interviews without proper notice and the full permission of their superiors and of Government authorities. They were therefore not able to explain their actions to the newsmen on the spot. Later was too late, any adverse comments on supposed 'brutality' had already been made, sometimes by hostile or at least unsympathetic newsmen.

Somewhat of a rift developed between the news media and the security forces. This was partly due to the lack of understanding of the roles of each of them and partly because the Army on the ground felt they were being unfairly treated. This was particularly so in relation to interviews which were held with members of terrorist organizations. The British news media have always prided themselves on giving both sides of a story and therefore felt it correct to broadcast the views of the opposition. The security forces considered that, in a military situation, the press and TV should do all they can to support the forces of law and order and even go so far as to provide information on those interviewed so that they could be brought to the courts. Journalists held to their professional code that sources should not be divulged to third persons.

This situation highlights a basic problem in a democratic society: the freedom of the press in a situation in which martial law is not declared. It perhaps led to attempts by the security forces to keep the press away from incidents and to preserve secrecy about operations which became public knowledge. Such attempts were counter-productive, and fed the terrorist propaganda machine. In 1971 the whole PR concept was reconsidered by a committee who recommended ways of improving the situation and of keeping one jump ahead of the terrorists. The most important change

Searches and snap car checks are a useful way of obtaining information and making it more difficult for terrorists to transport weapons

which took place was the opening up of the whole PR system. A basic policy of assisting the media in every possible way was instituted; press and cameramen are now encouraged to join patrols and searches, to go on operations and to interview individual officers, NCO's and men to allow the officers and men on the spot to explain what is happening and to give balanced views on the local situation. To assist military personnel some training on interview techniques is provided and senior officers are given instruction which includes the play back of the recorded 'interviews' they have given to their instructors. The Army has recognized that, in fact, it is often the snap interview with the private soldier which makes the most impact on the TV screen. Set interviews with senior officers are useful for 'in depth' programmes but are not normally suitable for the '9 o'clock news'.

The relationship between the security forces and the news media greatly improved, the reporting became more accurate, fairer and more sympathetic to the problems of the military and the police. It remains so today.

Security situation improving

There does not seem to be any sight of the end of the problems in Northern Ireland, no system of power sharing acceptable to both sides has so far been developed nor is there an agreed method of direct rule from the Westminster Parliament which permits some devolved powers to a Provincial Government. Fortunately the internal security situation is undoubtedly improving. The upsurge of support for the bisectarian 'Peace People', winners of the Nobel Peace Prize, is considerable and

is a strong force for good. The increasing efficiency of the 'hearts and minds'-programs, the willingness of the population to provide information and evidence against terrorists on both sides, the effectiveness of the covert operations and of the constant and dedicated patrols, searches and checks of the Services and the RUC are all wearing down the support for the terrorists. Incidents, murders and bombings still occur but they have decreased considerably during the last two years. Ammunition, arms and explosives are found more frequently because of information provided and there is closer co-operation between the Eire and Northern Ireland police and border personnel.

Improvements in internal security situations are rarely spectacular; they come about because of the steady pressure of the security forces and their increasing efficiency. Northern Ireland is no exception. The British Army arrived there with years of internal security experience but were soon to find that the lessons learned were not all appropriate to the local situation. They were operating in the glare of publicity, methods used in the secrecy of the jungles of Malaya with a well established Special Branch could not be used in Ulster. They were unskilled in the use of the news media and failed to make use of the possibilities they offered. The psychological operations were ill prepared due to lack of trained personnel and the IRA in particular made excellent use of the internment and interrogation problems. The security forces, and indeed the Government, lagged behind in the propaganda war.

This has all changed, by the open press policy, by constantly stressing the aims of the British

Government, by creating a better understanding of the Northern Irish problem in the United States and in Eire itself the flow of support, including arms and ammunition, has been much reduced. The intelligence services have been reorganized and a vast amount of information has been collated and used to bring terrorists to justice. Many units have by now completed four or five tours in Ulster and so have greatly improved their knowledge of the situation and have developed an almost sixth sense in dealing with possible incidents before they happen. The co-operation with the

Royal Ulster Constabulary is close and cordial and the Ulster Defence Regiment is playing its full part in intelligence gathering and internal security duties. The lessons of Army/Police/Government joint operations, the importance of good and accurate intelligence, of open public relations and of the value of psychological warfare have been well and truly learned in Northern Ireland. Military operations, efficient though they may be, are not enough in an internal security situation in the sophisticated environment of a modern civilized country.

Oorzaken en consequenties van geweld in de samenleving

Zesde militair-geneeskundige dag op 7 september 1978

Door de directeur Militair-geneeskundige diensten wordt op 7 september in de Generaal-Majoor Kootkazerne te Garderen de zesde militair-geneeskundige dag georganiseerd, waarop het bovenstaande thema door een aantal deskundige sprekers zal worden belicht.

Blijkens het (voorlopige) programma zal de opening te 9.30 uur worden verricht door de directeur-generaal Personeel, gevolgd door een inleiding tot het thema door de directeur Militair-geneeskundige diensten. In zeven verhandelingen zullen vervolgens de verschillende aspecten van geweld worden besproken: de juridisch-filosofische, de psychologische, de sociale, de groepspsychologische en criminele, de sociaal-psychiatrische en de forensisch-patholo-

gische aspecten, alsmede de revalidatie van de slachtoffers van geweld. Het ligt in het voorne- men de bijeenkomst te 16.45 uur te sluiten, waarna er gelegenheid zal zijn voor een geza- menlijke maaltijd.

Gezien het belang van het thema voor de gehele krijgsmacht in het algemeen en voor hen die bij de geneeskundige verzorging zijn be- trokken in het bijzonder, heeft de secretaris- generaal besloten het bijwonen van de bij- eenkomst aan te merken als dienstverrichting zodat bijgevolg de gebruikelijke reiskostenrege- lingen van toepassing zijn. Maar ook afgezien daarvan lijkt een ruime belangstelling en der- halve een grote opkomst wel verzekerd.

Nogmaals: muziek in Breda

Nadat in het editoriaal in het januarinummer de aandacht der lezers reeds werd gevestigd op de ook in dit jaar weer te houden Nationale Taptoe in Breda, ter gelegenheid waarvan ook de 150-jarige Koninklijke Militaire Academie zich op luisterrijke wijze zal kunnen manifesteren, is het goed daaraan andermaal te herinneren bij het begin van de maand waarin het evenement zal plaatsvinden.

Geruime tijd heeft het er somber uitgezien voor de liefhebbers van militair ceremonieel en militaire muziek; het had er vaak de schijn van dat een klankvolle presentatie van de krijgsmacht moest worden weggebannen uit de openbaarheid waarin sommigen die niet meer wensten te zien. Nu echter mag worden geconstateerd dat aan dergelijke gebeurtenissen voorshands nauwelijks meer iets in de weg zal worden gelegd. Daarom verdient het aanbeveling van de geboden gelegenheid ook gebruik te maken in die zin dat de verbondenheid met de krijgsmacht tot uitdrukking wordt gebracht en metterdaad wordt gedemonstreerd dat de militaire muziek een belangrijke plaats inneemt in de harten van vele Nederlanders. Dat kan niet beter dan door een grote opkomst op de Nationale Taptoe waar militaire en burgerkorpsen gezamenlijk optreden om zo de verbondenheid van volk en krijgsmacht te verbeelden: de Marinierskapel, de Tamboers en pijpen van het Korps Mariniers, de Koninklijke Militaire Kapel en de Kapel van de Koninklijke luchtmacht, beide met hun tamboerkorpsen, het Trompetterkorps van de Cavalerie, het Jachthoornkorps van het Garderegiment Jagers, het Tamboerkorps van het Garderegiment Fuseliers Prinses Irene, het Cadettentamboerkorps „Prins Bernhard” en last but not least de „Fanfare del 3 Reggimento Bersaglieri”, het geheel van deze militaire inbreng aangevuld door en omlijst met het Chr. Showkorps uit Gorinchem, het Trompetter-jachthoornkorps „Brabantband” uit St. Oeden-

rode, de Drum-, pijper- en trompetterkorpsen „Kunst en Genoegen” uit Leiden, het Tamboer-, trompetter-, pijper- en majorettenkorps METRO uit Scheveningen en de Volksdansgroep Mie Katoen uit Tilburg.

Rest ten slotte de vermelding dat van 24 augustus tot en met 2 september — met uitzondering van zondag 27 augustus — dagelijks te 21.00 uur op de Parade voor het Kasteel van Breda een uitvoering van deze muzikale show zal beginnen. De ware liefhebber late zich deze gelegenheid niet ontgaan.

The Saboteur

Norman L. Dodd

colonel UK Army, retired

The Somerton Rayner Saboteur has been developed to meet the requirements for a lightweight, all terrain, amphibious vehicle, capable of carrying a variety of loads. These vary from an eight man infantry section to anti-tank guided missiles.

The basic vehicle has eight small wheels fitted with $20 \times 12 \times 8$ road and cross country tyres with a pressure of only 3 lbs per square inch. A light track can be fitted for use in deep snow. The chassis consists of two main heavy gauge aluminium box sections, toboggan shaped at the front end, carrying stub axles and containing the drive systems. Four cross struts in ladder construction provide the mounting strong points for the engine, gear box and other internal fittings.

The body has welded aluminium panels with corrugation for added strength. The steering and braking is by levers actuating independent hydraulically operated disc brakes fitted to both sides of the transmission.

The engine is a standard air cooled Volkswagen

1500 cc (46 hp) model using 96 octane petrol of which up to 20 gallons can be carried giving an approximate cruising range of 200 miles. The maximum speed is 50 mph on the roads or 30 mph across country carrying a total payload of 1,600 lbs.

The Saboteur is completely amphibious and can be driven in the water either by its wheels or by two specially fitted propellers. The water speed will vary between 5 and 10 mph.

The engine drives by chains onto all eight wheels through the differentials of the standard Volkswagen gear box. There are four forward gears and one reverse. The main drive uses Triplex chains, the inter axle drive is by Duplex chains and they, being of common lengths, are interchangeable. Standard oil is used for both the engine and gear box and an oil bath is used to lubricate the chains. The bearings are common throughout the drive system. The fully loaded Saboteur can successfully tackle a 50° gradient.

The overall dimensions of the basic vehicle are:

length 3.47 m, width 1.70 m, height to top of the back rest of the driver's seat 1.125 m and length of bottom of chassis 2.63 m. The vehicle weight unladen is 980 lbs.

The great advantages of the Saboteur are its simplicity of design and the incorporation of mass produced and readily available components. This should lead to low production and operational running costs. It is transportable as an underslung load in a net or platform by light weight helicopters, and can be dropped by parachute when mounted on a suitable pallet.

The makers, Somerton Rayner Vehicles Ltd, of Andover U.K., in co-operation with the British Aircraft Corporation, have used the Saboteur very successfully as a platform for carrying the light weight air portable Swingfire anti-tank missile system. One vehicle can carry the launcher holding four missiles plus the guidance system. It should provide a cheap, mobile, easily camouflaged and highly effective anti-tank weapon for use in

enclosed country, and by reconnaissance, airborne or militia type troops.

Another version has been ordered by the British Royal Armoured Corps for experimental purposes. It is being tried out as a radio controlled target vehicle for use on tank ranges. The Saboteur is stripped down and will mount a 'mock' tank.

The vehicle has a very low silhouette and can be easily adapted to any military or civilian individual requirement. The military ones suggested, besides the roles already mentioned, include radio and command, casualty evacuation and logistic support. Civilian uses include rescue, maintenance in forests and swamps, general purpose estate use or safari in game parks and undeveloped areas.

Trials so far carried out prove that the Saboteur is well adapted for use in the roughest terrain, heavily wooded and swamp areas. It has proved to be rugged and capable of being operated for long periods and great distances without being refueled in desert areas and in arctic conditions of snow and ice.

Maandelijks wordt de Militaire Spectator toegezonden aan alle leden van de Koninklijke Vereniging ter beoefening van de Krijgswetenschap.

Ten einde de toezending aan thans nog actief dienende officieren van Land- en Luchtmacht, tevens lid van de Koninklijke Vereniging ter beoefening van de Krijgswetenschap, ook na hun dienstverlating zeker te stellen, wordt belanghebbenden verzocht de secretaris van de Koninklijke Vereniging (Nassaulaan 6, Zoetermeer) in voorkomend geval ter zake in te lichten.

De verhouding geestelijke vorming - bedrijfsvorming

In bovengenoemd artikel (*Mil. Spect.* 147(1978)(3)128) stelt drs. G. J. van den Heide onder het hoofd „Bedrijfsvorming” dat D. McGregor in zijn boek „The human side of enterprise” de nadruk legt op participatie: de man in de lagere regionen van een bedrijf moet zich belangrijk voelen om zich volledig in te zetten. Het belangrijk voelen is noodzakelijk ter bevrediging van zijn ego-behoeften.

Alvorens hierop te reageren een korte uitleg van het boek van McGregor.

De schrijver gaat uit van een zogenaamde X- en Y-theorie. Met de X-theorie bedoeld hij de traditionele/conventionele visie op dirigeren en controleren bij de bedrijfsvoering van de leidinggevende functionarissen. Theorie Y gaat uit van de integratie van individuele en organisatorische doelstellingen. Het principe van integratie vereist actieve en verantwoordelijke medezeggenschap van het individu.

McGregor stelt met betrekking tot het zich belangrijk voelen van de man in de lagere regionen dat dit een manipulerende benadering is van participatie — een managerstruc — om deze mensen beter te motiveren ten einde de bedrijfsdoelinden optimaal na te streven. Daarbij wordt uitgegaan van theorie X waartegen McGregor zich juist verzet. Noodzaak voor McGregor — uitgaande van theorie Y — is het de mens in de lagere regionen belangrijker te maken; slechts dan kan participatie maximaal zijn en kan bevrediging van zijn egobehoeften plaatsvinden. Kortom, indien de man zich alleen maar belangrijk voelt wordt hij bedrogen en bestaat de kans dat een en ander averechts zal gaan werken.

Ten slotte nog een aanvullende opmerking omtrent het hoofd „Vorming binnen de krijgsmacht”. Niet alleen C-1LK heeft richtlijnen verstrekt omtrent vorming, ook de Chef van de Luchtmachtstaf heeft op 11 juli 1975 richtlijnen voor de vorming binnen de KLu verstrekt. Deze richtlijnen bieden mogelijkheden voor bedrijfsgerichte vorming, maar slechts nadat aan een aantal voorwaarden is voldaan. Sociaal-culturele (persoonsgerichte) vorming was en blijft een vrijetijdsgebeuren. De tot dan toe door diverse vormingscommissies gestimuleerde en georganiseerde vormingsactiviteiten moesten worden ingeperkt en worden verschoven naar de vrije tijd.

H. E. M. VAN DOREN, sgt 1 KLu

Naschrift

Zoals bekend stelt de redactie het op hoge prijs indien de geplaatste artikelen zozeer de belangstelling van de lezers blijken te kunnen wekken dat daarvan een reactie het gevolg is. Niet iedere reactie duidt overigens ook op een verschil van inzicht. Het is om die reden dat ds. Van den Heide desgevraagd verklaarde geen commentaar te hebben op hetgeen hierboven door een geïnteresseerde — functionaris van de Personeelsdienst CRC/Mil ATCC — wordt aangevoerd.

Zonder zich in details te hebben gegeven, zal het de lezers duidelijk zijn geworden dat drs. Van den Heide de noodzaak tot kunnen participeren, ook in het bedrijf, bedoelde te onderstrepen en dat uit dien hoofde de schijnparticipatie, leidende tot het zich belangrijk wánen, ook door hem wordt afgewezen: dat moge wellicht ten overvloede blijken uit zijn vermaning aan de leiding, uit te gaan van de goedwillendheid in plaats van de onwil van de groep.

W. WALTHUIS

The emergence of the new situation: the Japanese army on Java after the surrender

Zoals in het naschrift bij de reactie van vice-admiraal b.d. Willinge op het bovengenoemde artikel reeds werd aangekondigd (*Mil. Spect.* 147 (1978)(5)228) zou zo spoedig mogelijk de eventuele repliek van drs. R Emmelink worden gepubliceerd. De redactie acht het verheugend dat de schrijver zo snel heeft willen reageren dat reeds in dit nummer de gedane toezegging kan worden gehonoreerd, in het bijzonder wel omdat aldus de door vice-admiraal Willinge beoogde rehabilitatie van ktz Huijer zonder uitstel haar beslag kon krijgen. W.W.

De kritiek van vice-admiraal Willinge op mijn artikel neem ik hem in dank af, te meer omdat ik hierdoor in de gelegenheid word gesteld schriftelijk te reageren op kritiek van gelijke strekking die mij ook mondeling heeft bereikt.

In de eerste plaats de *mijnnevegerkwestie*. De opdracht tot het mijnen-vrij maken van het Westervaarwater was bij mijn weten — ik heb de stukken hier niet bij de hand en moet op mijn geheugen afgaan — een onderdeel van de Rangoon-overeenkomst en gold niet alleen voor het Westervaarwater maar ook voor andere havens als Tandjong Priok, Singapore, enz. Dat ktz Huijer, als tegenwoordiger van de geallieerden, toezicht op de uitvoering van deze order heeft gehouden en het bovendien raadzaam heeft geoordeeld de mijnenvegers (het ging naar ik meen om twee scheepjes) buitengaaats te houden toen de toestand in Soerabaja verslechterde, leek mij een normale procedure, die bovendien duidelijk

viel binnen zijn opdracht; het voorbereiden van de geallieerde herbezetting van Soerabaja. Een van zijn andere logische maatregelen, zijn opdracht aan de Japanners de wachtposten in de stad te versterken, heb ik wel met name genoemd, omdat dat in het verband van mijn verhaal essentieel was. Het was geenszins mijn bedoeling kzt Huijer ook maar enig credit voor zijn acties te onthouden.

Het geval *Christison*. Inderdaad heeft generaal Christison openlijk kzt Huijer het Soerabaja-debâcle in de schoenen geschoven op grond van het feit dat kzt Huijer formeel buiten zijn orders was gegaan door de overgave van de Japanners aan te nemen, iets wat kzt Huijer zelf toegeeft. Na bestudering van Huijers rapport heeft Christison toegegeven dat het allemaal zo eenvoudig niet lag, maar heeft niettemin zijn bewering niet willen herroepen omdat er ondanks alle verzachtende omstandigheden wel degelijk een fout was gemaakt. Dat geldt ook voor Christisons opperbevelhebber Mountbatten, die Huijers rapport aan admiraal Helfrich terugstuurde met de opmerking:

Having studied these reports he (Mountbatten) fully realises that Captain Huijer had a most difficult time in the East Java and as regards the incident of surrender he is confident that Captain Huyer had no intention of deliberately disobeying the orders he had received. (Van der Wal (1972) Vol.II, 447)

Ook admiraal Helfrich geeft tegenover de Enquêtecommissie toe dat Huijer ontegenzegglijk een fout heeft gemaakt maar dat die hem, gezien de uiterst moeilijke omstandigheden, niet valt aan te rekenen. Anders is admiraal Helfrichs reactie in zijn memoires en ook de brief waarin hij bovenvermelde kanttekening van Mountbatten aan Schermerhorn doorstuurde. Daar spreken weer duidelijk de door vice-admiraal Willinge vermelde

gevoelens van ongenoegen, niet alleen met generaal Christison maar ook met admiraal Mountbatten. Naar mijn gevoelens is daarmee echter het geval Huijer binnen de bredere sfeer getrokken van het ongenoegen dat toentertijd de Engels-Nederlandse relaties beheerste. De enige oplossing zou zijn geweest dat de Engelsen Huijer voor de krijgsraad zouden hebben gehaald, of dat Huijer zelf een procedure tegen Christison zou zijn begonnen, een voornemen dat hij inderdaad heeft gekeerd. Om de Engels-Nederlandse verhoudingen niet verder te bederven is daarvan echter afgezien. Degenen die zich de vele kranteninterviews met generaal Christison ten tijde van de publikatie van het rapport van de Enquêtecommissie nog herinneren, zullen weten dat ook hij zich zeer verongelijkt voelde dat hem de minder gunstige aspecten van het Engelse optreden na de oorlog in de schoenen werden geschoven.

Kortom, kzt Huijer heeft onder zeer moeilijke omstandigheden een gezond (volgens admiraal Helfrich) maar weinig realistisch (volgens de Engelsen) initiatief ontwikkeld om te redden wat er te redden viel. Gaat het nu aan, van de heer Huijer een karikatuur van de koloniale overheersing te tekenen? Natuurlijk niet. Het is een ongeschreven regel van het historisch onderzoek de persoonlijke hoedanigheden van iemand buiten beschouwing te laten als deze niet relevant zijn en de desbetreffende opmerkingen alleen maar zouden kunnen dienen om de persoon in kwestie te bezwadden. De gewraakte beschrijving van de heer Huijer is dan ook níét een tegen de persoon van de heer Huijer gerichte beschrijving van mijn hand — ik heb daartoe geen enkel motief — maar een beschrijving van de persoon van de heer Huijer van de hand van de Japanse overste Tanaka, zoals ik duidelijk heb getracht te laten uitkomen. Evenmin als een westerling gewoonlijk de ene Japanner van de andere kan onderschei-

den, kan een Japanner de ene westerling van de andere onderscheiden. Persoonlijke opmerkingen in Japanse bronnen over westerlingen zijn dan ook gewoonlijk nietszeggend. Het trof mij daarom zeer, geheel tegen de regels in, deze nogal kleurrijke beschrijving van de heer Huijer aan te treffen. Uit alles bleek dat de heer Huijer niet zomaar een willekeurige Nederlandse marineofficier was, maar dat hij als persoon een bijzondere indruk op de Japanners heeft gemaakt en dat deze indruk, nog ervan afgezien of hij juist was, een duidelijke rol in het gebeuren heeft gespeeld. De heer Huijer en zijn acties gingen duidelijk het bevattingsvermogen van de Japanners te boven; om zich niettemin de zaak enigszins begrijpelijk te maken, geven zij deze beschrijving die in haar curiositeit niet onderdoet voor soortgelijke westerse beschrijvingen van Japanners. Met andere woorden: omdat deze persoonsbeschrijving mij zowel relevant als functioneel in de Japanse versie van het gebeuren leek, heb ik haar in extenso overgenomen, erop vertrouwend dat het de lezer duidelijk zou zijn dat het hier ging om de Japanse visie, te meer daar ik er onmiddellijk op heb laten volgen in welke belangrijke opzichten Huijers eigen visie van die van de Japanse verschilt. Ik heb geenszins de bedoeling gehad de reputatie van de heer Huijer door het slijk te halen; mocht deze indruk bij vice-admiraal Willinge en anderen hebben postgevat, then I stand corrected!

drs. W. G. J. REMMELINK,
res tnt int

Pantsersymposium 1977. De reorganisatie van de divisie

Evenals in verschillende andere landen worden in de VS beproevingen gehouden ten einde de divisie te reorganiseren.

De 1st Cavalry Division is in juli 1977 gestart met de beproeving van een nieuwe organisatie. In het kort zal worden aangegeven waarom gereorganiseerd wordt, hoe de organisatie mogelijk eruit zal komen te zien, het beproevingsprogramma en de fasering in tijd van de beproevingen.

De reorganisatie is noodzakelijk, enerzijds omdat in de jaren '80 veel nieuw materieel zal worden ingevoerd, anderzijds om gelijke tred te houden met gewijzigde zienswijzen op doctrinair en tactisch gebied. Ook de gewijzigde verhouding tussen man- en vuurkracht speelt hierbij een rol. Beweeglijkheid en vuurkracht zijn zowel in de verdediging als in de aanval van overwegend belang. Daartoe zal de divisie in de jaren '80 worden opgedeeld in kleinere bataljons als manoeuvre-elementen. Dit begunstigt tevens de reactiesnelheid, de gevechtskracht en de bevelvoering.

De organisatie

De divisiestaf

Enkele van de belangrijkste wijzigingen zijn:

— invoering van een nieuwe functie, nl. die van plaatsvervangend chef van de staf voor G2- en G3-zaken; de zg. G5 verdwijnt;

— de huidige brigade heeft gewoonlijk twee tot vijf bataljons onder operationeel bevel; na de reorganisatie zal de pantserbrigade uit drie tankbataljons en twee gemechaniseerde infanteriebataljons bestaan;

— de huidige brigadestaf, bestaande uit de brigadecommandant, zijn plaatsvervanger en de vier S-functionarissen, zal na de reorganisatie bestaan uit de commandant en twee officieren, nl. de S1/4 en de S2/3;

— de toevoeging van een verkenningpeloton (vijf M113's en twee motorrijwielen) aan de brigadecommandant voor bevelvoering en leiding; deze zijn niet bestemd voor een gevechtso opdracht.

De gevechtsbataljons

Het nieuwe bataljon zal bestaan uit een bataljonsstaf en zeven compagnieën, nl. de staf staf-, drie gevechts-, de Tow-, de ondersteunings- en de onderhoudscompagnie. De gevechtscompagnieën worden ingekrompen. Het tankeskadron gaat in sterkte terug van 98 naar 51 man en de pantserinfanteriecompagnie van 171 naar 103 man. De administratie- en bevoorradingsgroep verdwijnt uit de gevechtscompagnieën en wordt in de staf stafcompagnie ondergebracht. De onderhoudsgroep komt in de nieuwe onderhoudscompagnie van het bataljon. Bovendien verdwijnen de 4.2-inch-mortieren uit de tank- en pantserinfanteriebataljons, maar er komen zes verbeterde 81mm-mortieren in de staf stafcompagnie.

De divisieartillerie

De gereorganiseerde divisieartillerie zal beschikken over een verbeterde doelopsparing, en sneller, nauwkeuriger en soepeler vuursteun kunnen verlenen. De afdelingen voor directe steun hebben vier batterijen, die ieder acht vuursecties hebben, nl. twee in een peloton. De afdeling voor algemene steun zal bestaan uit zes batterijen: de staf-, de A-, de B-, de C-, de transport- en de onderhoudsbatterij.

De divisie-luchtdoelartillerie

De huidige organisatie zal sterk veranderen. Nauwe samenwerking met de Hawk-afdeling in directe steun en coördinatie van de luchtsteun op divisieniveau. Voorts een afdeling be-

Deze rubriek bevat uittreksels uit binnen- en buitenlandse publicaties. De verantwoordelijkheid van de redactie beperkt zich tot een juiste weergave van de inhoud van de artikelen.

staande uit drie Vulcan-batterijen (24 stuks) en een Redeye-batterij (36 teams) voor vuursteun aan de brigades. Bovendien een raketafdeling met twee Chaparral-batterijen (24 stuks) en een Redeye-batterij (24 teams) voor het divisieachtergebied en vier vooruitgeschoven waarschuwingssradars.

Het divisie-ondersteuningscommando

De belangrijkste wijzigingen vinden plaats bij het geneeskundig bataljon, het onderhoudsbataljon en het bevoorradings- en transportbataljon.

Het tonnage van de vrachtwagens is verhoogd.

Het geniebataljon

Het bataljon wordt gereorganiseerd in een staf staf-compagnie, een onderhouds- en drie direct steunende compagnieën. De direct steunende compagnie bestaat uit vijf pelotons en krijgt aanvankelijk als taak het leggen van mijnenvelden, het maken van hindernissen en het assisteren van onderdelen bij het inrichten of versterken van steunpunten vóór het divisievak. De algemene geniesteun en de steun aan de divisie in haar achtergebied zal worden verleend door legerkorpseenheden; de brugcompagnie is ook een legerkorpseenheid.

Het verkenningsskadron

Evenals in Groot-Brittannië verdwijnt het helikopter-verkenningpeloton uit de organisatie; het wordt ondergebracht bij het helikopterbataljon. Tevens zal het peloton niet meer bestaan uit verkenners, verkenningstanks, infanterie en mortier, maar uit vijf speciale MICV-verkenningvoertuigen en vier tanks.

Het helikopter-gevechtbataljon („Combat Aviation Battalion“)

In dit nieuw opgerichte bataljon worden alle vliegende eenheden van de divisie ondergebracht, eventueel aangevuld met gevechtshelikoptercompagnieën van legerkorps of andere divisies. Deze helikoptercompagnie wordt ingezet voor beslissende acties en niet dagelijks versnipperd over brigades of bataljons.

Het verbindingsbataljon

Het bataljon, bestaande uit vijf compagnieën, dient door de grote technische vooruitgang, waaronder de

NIEUWE UITGAVEN

satellietverbindingen, te worden aangepast voor zowel de interne als externe verbindingen van de divisie.

De militaire-politiecompagnie

De enige wijziging betreft het toevoegen van acht gepantserde voertuigen.

De administratiecompagnie

De organisatie wordt momenteel beproefd.

De NBC-compagnie

De compagnie heeft een nieuwe organisatie, nl. een staf en drie pelotons. De staf is verantwoordelijk voor het NBC-aspect in de divisie; de pelotons treden op bij de voorbrigades.

De MID-eenheid

Deze eenheid wordt wel gereorganiseerd in verschillende kleinere inlichtingseenheden doch valt niet onder het beproevingsprogramma.

Het beproevingsprogramma

Op 1 februari 1977 werd het testprogramma door de Chef van de Staf goedgekeurd. De beproeving zal duren tot de zomer van 1979. De eerste fase bestaat uit een bataljonsbeproeving, die in de tweede helft van 1977 is gehouden. De tweede fase is in januari 1978 begonnen. Daarin zal de rest worden beproefd met uitzondering van enkele onderdelen, bv. de administratiecompagnie. In de loop van 1978 wordt een grote divisieoefening gehouden. De nieuwe organisatie zal zich zelf moeten bewijzen. Uit de tests en oefeningen zal blijken of wijzigingen nodig zijn. Van belang is dat in de jaren '80 de divisie zo adequaat mogelijk zal zijn gereorganiseerd.

„Armor Conference 1977 — Division restructuring briefling”, door bgen J. H. Patterson, in „Armor”, juli-augustus 1977

M. C. VAN DER HOOG, lkol cav

Gedenkboek Koninklijke Militaire Academie 1828-1978, door H. J. Wolf, 303 blz., geïll. Uitg.: Staatsuitgeverij, Den Haag, 1978. Prijs: f 37,50.

In het kader van de viering van het 150-jarig bestaan van de Nederlandse militaire Alma Mater werd reeds lang tevoren aangekondigd dat ter gelegenheid van dat jubileum de verschijning van een speciaal gedenkboek mocht worden tegemoetgezien. Het ligt voor de hand dat een dergelijke bijzondere uitgave in eerste instantie is gericht op hen die te eniger tijd deel uitmaakten van de KMA-populatie. Daarom is het dan ook begrijpelijk dat de oplage slechts beperkt is en dat het niet in het voorplan ligt een herdruk te doen vervaardigen. Het gevolg daarvan is dat ten tijde van het in druk verschijnen van deze recensie geen volledig overzicht bestaat van de aantallen exemplaren die eventueel voor gegadigden nog beschikbaar zouden kunnen zijn. Bijgevolg vatte de lezer deze beschouwing níét op als een advies, zich van het bezit van dit boekwerk te verzekeren: hij die het alsnog zal willen aanschaffen doet verstandig zich eerst te wenden tot de bibliothecaris van de KMA (tel. Breda (076) 22 39 11, st. 2070).

Oud-cadetten en -docenten zullen stellig veel genoegen beleven aan de inhoud van het voortreffelijk ogende, in traditioneel ponceaurode band gestoken boek dat weliswaar de voorbije anderhalve eeuw niet uitputtend beschrijft maar zeer zeker een alleszins geslaagde greep uit de schatkamer der historie presenteert. De samensteller citeert terecht zijn voorganger Van Steijn, die in 1928 in het toenmalige gedenkboek vaststelde: „Menigeen zal er iets in zoeken en het niet vinden”; het laat zich echter denken dat een boek, dat tweemaal zoveel bladzijden telt als het aantal jaren waarover het gaat, onmogelijk

aan een ieders verwachtingen kan voldoen. Het Gedenkboek heeft die pretentie dan ook niet in het minst.

Het beperkt zich ertoe voor hen die het instituut uit persoonlijke beleving kennen de sfeer in de herinnering terug te roepen, en daarenboven tal van gegevens te verstrekken die ook anderen in staat stellen zich een duidelijk beeld te vormen van de overwegende invloed die de Koninklijke Militaire Academie in de loop der jaren op de Nederlandse krijgsmacht heeft gehad. Natuurlijk zal men over de aanpak van mening kunnen verschillen, en uiteraard zullen er lezers zijn die zouden wensen een bepaald accent te zien gelegd op personen of groepen die zij zelf een bijzonder belang willen toekennen. De samensteller daarentegen heeft de voorkeur eraan gegeven het licht te doen vallen op de „gemiddelde” man uit de KMA-historie, een aanpak die niet alleen beter strookt met de hedendaagse opvattingen maar die bovendien meer recht doet wedervaren aan de tallozen die zich nooit van hun collega's hebben kunnen onderscheiden omdat die anderen nu eenmaal óók over vele kwaliteiten beschikten.

Het zou te ver voeren hier uitgebreid te vermelden wat het boekwerk zoal behelst. Volstaan moge worden met te zeggen dat het zeer veel belangwekkends bevat over de gebouwen waarin het instituut is gehuisvest en over de ontwikkelingen die het onderwijsproces in de loop van anderhalve eeuw heeft doorlopen. Die gegevens, die voor een groot deel zijn samengebracht in goed leesbare overzichten en tabellen, zijn ongetwijfeld ook interessant voor anderen dan de kring dergenen voor wie het gedenkboek qua opzet hoofdzakelijk was bedoeld. Zij zullen het mogelijk niet persoonlijk willen bezitten; geen nood, want in de goede bibliotheek is het zeker ter inzage te krijgen. Wie een deel van zijn leven doorbracht in Kilacadmon zal het wél willen heb-

ben. Hopelijk is hij dan nog niet te laat!

Tot slot past een woord van waardering voor de samensteller, wiens drie jaren beslaande voorbereidingen hebben geleid tot deze verdienstelijke publikatie: hij heeft daarmee een prestatie geleverd waarvoor hem de dank en erkenning van velen toekomen.

W. WALTHUIS

I was a stranger, door J. W. Hackett, 219 blz. Uitg.: Chatto & Windus Ltd, Londen, 1977 (Imp. v. Ned.: Meulenhoff-Bruna b.v., Amsterdam). Prijs: f 30,90.

Van de helden uit de Tweede Wereldoorlog is slechts een betrekkelijk gering aantal in levenden lijve op het Nederlandse toneel verschenen. De operaties in de Lage Landen zijn niet zo omvangrijk geweest en hebben niet zo lang geduurd als elders het geval was. Incidenteel zijn grote namen van befaamde militairen van andere nationaliteiten in onze militaire historie verweven geraakt, in het bijzonder als zij betrokken waren bij krijgsverrichtingen van wereldomvattende betekenis. Het zijn daardoor namen geworden die voor tal van Nederlanders een bekende klank hebben en die als het ware garant staan voor de burgerrechten die hun dragers in de Nederlandse gemeenschap hebben verworven hoewel zij toch van oorsprong „vreemdeling” waren.

Dat uitgangspunt staat centraal in het boek van generaal Sir John Hackett, die als commandant van de 4e Parachutistenbrigade op 18 september 1944 landde op de Ginkelse Heide, in het kader van de operatie Market Garden, en op 24 september in de nabijheid van hotel Hartenstein tijdens de verdedigende gevechten zwaar werd gewond. Anders dan de gebruikelijke literatuur over gewon-

nen of verloren slagen verhaalt Hacketts boek niets over de militaire verdiensten van de schrijver, niets over zijn persoonlijke moed — hoewel hij toch in de loop van de Tweede Wereldoorlog niet minder dan driemaal wegens dapperheid werd onderscheiden — noch over het al dan niet juist zijn van bepaalde beslissingen, bevelen en wijzen van optreden. Integendeel, het ademt de grote deemoed van een man wiens verwondingen hem volslagen machteloos hadden gemaakt, wiens hulpeloze toestand als vreemdeling te midden van een door vijanden overheerste natie hem nauwelijks hoop op een uitweg leek te laten, maar die desondanks aan den lijve mocht ondervinden hoe een keten van Nederlandse burgers hem verzorgde, voedde, kleepte en ten slotte naar de vrijheid terugvoerde. Het boek verwoordt de blijde verrassing van de Christen die in een hachelijke situatie medemens ontmoette voor wie het de gewoonste zaak ter wereld was dat zij hun leven op het spel zetten om de vreemdeling te herbergen, daarmee zonder enige bijbedoeling handelende overeenkomstig Gods wil. Dat verklaart ook, waarom de schrijver de daarop betrekking hebbende bijbelteksten (t.w. Matth. 25:35 en 36) bezigt ter verduidelijking van de opdrachtstiel waarin hij het boek opdraagt aan de nagedachtenis van Anna de Nooij, een van de gezusters in wier huis hij te Ede tot in februari 1945 werd verborgen gehouden en verpleegd tot hij genoegzaam op krachten was gekomen om door andere ondergrondse helpers via de vluchtroute door de Biesbosch naar de geallieerde linies te worden gebracht.

Voor wie een krijgsgeschiedkundige studie wil maken van de luchtlandingsoperatie bij Arnhem in 1944 behelst het boek nauwelijks enig belangwekkend gegeven dat niet in andere literatuur zou kunnen worden gevonden; in bruikbaarere vorm bovendien. Het belang van Hacketts beschrijving ligt echter ook niet zozeer op het terrein van de krijgsgeschiedenis: hij heeft een zeer positieve bijdrage geleverd tot de veel méér omvattende militaire geschiedenis, met name doordat hij een onopgesmukt verslag geeft van factoren die wel degelijk van invloed zijn op de uiteindelijke afloop van een oorlog, hoewel men maar al te zeer geneigd schijnt te zijn ze in het besluitvormingsproces buiten beschouwing te laten of te bagatelliseren. Uit dien

hoofde is *I was a stranger* een aanwinst. Die kwalificatie geldt evenzeer omdat het welhaast uniek mag worden genoemd: een autobiografisch document van een beroepsmilitair die niet alleen uitblonk op het gevechtsveld maar die ook in tijd van vrede de top van de hiërarchieke ladder bereikte (CINC BAOR en COMNORTHAG), en die over zijn wapenfeiten niet rept, zich zelf geen lauwerkrans omhangt, zijn eigen gelijk niet breed uitmeet en zijn wapenbroeders niet kritiseert maar zijn eigen nederigheid etaleert en de loftrumpet steekt over wat anderen zouden zien als „kleurloze burgers, losstaande van het militaire gebeuren”.

Juist omdat het boek door de oprechtheid van de schrijver is kunnen uitgroeien tot een waarachtige hommage aan de velen die in hem niet de vreemdeling zagen maar de medemens, is het geworden tot een indrukwekkende bijdrage aan de documentatie over die historische episode. Vele ouderen zullen in Hacketts belevenissen herkennen wat zij zelf in die jaren hebben gekend; anderen zullen eruit kunnen putten voor het completeren van een tot nu toe onvolledig gebleven beeld van een tijd waarin zij geen rol hebben gespeeld. Om die reden verdient generaal Hackett veel dank: het valt te waarderen dat hij, bijna tien jaar na zich uit de actieve dienst te hebben teruggetrokken, dit reeds in 1945 op schrift gestelde verslag alsnog heeft doen publiceren; níét omdat hij daarvoor een „markt” aanwezig wist, maar omdat hij van oordeel was dat de steun van de Nederlandse burgers aan de geallieerde zaak te zeer werd doodgezwegen. Al met al een uiterst lezenswaard boek dat in sommige passages van een ontroerende dankbaarheid blijk geeft en waaruit, zoal geen krijgskundige, dan toch zeker wel militair-geschiedkundige lessen van grote waarde kunnen worden geleerd over de in een lang verleden zo vaak als vanzelfsprekend genegeerde factor van de menselijke motivatie.

W. WALTHUIS

